



КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Пабачыць Нясвіж як на далоні...

Разам з карэспандэнтамі «К» пару дзён таму гэтага пажадалі многія наведвальнікі палацава-паркавага ансамбля колішняй рэзідэнцыі Радзівілаў, палічыўшы, мабыць, што фотасесія для першай паласы газеты — новая турпаслуга ў прэйскуранце...

Чым здзівіць Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік у самым хуткім часе? Пра гэта — у рэпартажы з пасяджэння рэстаўрацыйнага штаба на стар. 7.



Фота Юрыя ІВАНОВА

НЯСВІЖСКАЯ ПЕРСПЕКТЫВА



С. 9



С. 8



С. 12 — 13



С. 10

Высокія адзнакі дзяржавы

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь 2 жніўня падпісаў Указ аб уганараванні дзяржаўнымі ўзнагародамі вялікай групы грамадзян краіны. У ліку іншых, шэраг высокіх адзнак дзяржавы атрымалі дзеячы культуры і мастацтва.

У прыватнасці, ордэнам Францыска Скарыны, згодна з Указам Прэзідэнта, узнагароджаны член грамадскага аб'яднання “Беларускі саюз мастакоў” Барыс Аракчэў і артыст Узорна-паказальнага аркестра Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь Уладзімір Яскевіч.

Медалём “За працоўныя заслугі”, у ліку іншых, адзначаны член грамадскага аб'яднання “Беларускі саюз мастакоў” Уладзімір Чарнышоў.

Вялікая група работнікаў культуры і дзеячаў мастацтва ўганаравана медалём Францыска Скарыны. Гэта артысты-вакалісты Маладзёжнага тэатра эстрады Юнеш Абасавы і Аляксей Хлястоў, вядучыя майстры сцэны Тэатра-студыі кінаакцёра Валерыя Арланава, Тамара Мужэнка, Ала Проліч, Віктар Рыбчынін, загадчык кафедры харэаграфіі факультэта традыцыйнай беларускай культуры і сучаснага мастацтва Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Святлана Гуткоўская, вядучы майстар сцэны Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра Алена Дудзіч, галоўны рэжысёр Гродзенскага абласнога тэатра лялек Алег Жугда, члены грамадскага аб'яднання “Беларускі саюз мастакоў” Аляксей Зінчук і Леанід Хобатаў, а таксама вядучыя майстры сцэны Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь — саліст балета Дзяніс Клімук і артыст-вакаліст Станіслаў Трыфанаў.

Указам Кіраўніка дзяржавы ганаровае званне “Народны артыст Беларусі” прысвойваецца галоўнаму дырыжору Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра Рэспублікі Беларусь Аляксандру Анісімаву і вядучаму майстру сцэны Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра Рэспублікі Беларусь імя І.Жыновіча Якаву Навуменку. Заслужаныя артысты Рэспублікі Беларусь цяпер салістка Вялікага тэатра Настася Масквіна і вядучы майстар сцэны Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М.Горкага Сяргей Чэкерэс. Званне заслужанага дзеяча мастацтваў Рэспублікі Беларусь прысвоена мастацкаму кіраўніку ансамбля салістаў “Класік-Авангард” Уладзіміру Байдаву, а званне заслужанага дзеяча культуры — Мікалаю Назаранку, члену грамадскага аб'яднання “Беларускі саюз мастакоў”.

Паводле паведамлення Прэс-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

Медаль — за асабісты ўклад

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка 1 жніўня падпісаў Указ аб узнагароджанні намесніка старшыні Беларускага культурна-асветніцкага таварыства “Уздым” Саюза беларусаў Латвіі Станіслава Валадзько медалём Францыска Скарыны.

Пра гэта паведамляе Прэс-служба Кіраўніка дзяржавы.

Гэтай узнагароды Станіслаў Валадзько ўдасцоены за значны асабісты ўклад у прапаганду і развіццё духоўнай спадчыны беларускага народа, умацаванне двухбаковых сувязей у сферы культуры паміж Рэспублікай Беларусь і Латвійскай Рэспублікай.

У фармаце Нацыянальнай выстаўкі

іміджа Беларусі, развіццё ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва з Казахстанам, садзейнічанне рэалізацыі дамоў, дасягнутых пад час візіту Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнка ў Рэспубліку Казахстан у маі бягучага года.

У міжнародным выставачным комплексе “Атакент Экспа” будзе прэзентаваны наш экспертны патэнцыял, прадстаўлена прадукцыя вядучых беларускіх прадпрыемстваў, што, несумненна, паспрыяе далейшаму распрацоўванню айчынных навукова-тэхнічных распрацовак і адукацыйных паслуг на казахстанскі рынак.

Апрача палітычных, эканамічных мэт ёсць у выстаўкі і мэта культурна-

інфармацыйная. Як распавядае галоўны спецыяліст упраўлення мастацтваў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ірына Рахвалава, выступленні нашых творчых калектываў у Алматы становяць паўплываюць на ўмацаванне культурных стасункаў дзвюх краін, на павышэнне інфармаванасці грамадскасці Казахстана аб культурным жыцці нашай краіны і традыцыях беларускага народа.

На адкрыцці выстаўкі выступяць ансамбль народнай музыкі і песні “Рагнеда” Заслаўскага ГДК, ансамбль песні і танца “Медуніца” Магілёўскай абласной філармоніі, вакальны гурт “Дубравушка” “Гомельхлебпрама”.

A.C.

Законапраект — у другім чытанні

Намеснік старшыні Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу па адукацыі, культуры, навуцы і навукова-тэхнічным прагрэсе, заслужаная артыстка Беларусі Святлана Сухавей пракаменціравала для “К” падрыхтоўку да прыняцця ў другім чытанні законапраекта аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон Рэспублікі Беларусь “Аб культуры”.

Законапраект унесены ў Палату прадстаўнікоў у сувязі з выкананнем Даручэння, прадугледжанага Указам Прэзідэнта краіны ад 19 кастрычніка 2010 г. “Аб правядзенні культурна-відовішчых мерапрыемстваў”. Па словах дэпутата, для прывядзення ў адпаведнасць шэрагу іншых заканадаўчых актаў прапануваецца змяніць назву “гастрольна-канцэртная дзейнасць” на “культурна-відовішчныя мерапрыемствы”. У стадыі распрацоўкі знаходзіцца дакладнае значэнне яшчэ аднаго кірунку творчай дзейнасці — “культурны праект”. З’явіцца новая трактоўка і для тэрміна “культурнае мерапрыемства”. Новая рэдакцыя дазволіць аператыўна карэктаваць заканадаўства ў сферы культуры.

Змяніліся артыкулы Закона, што тычацца дзейнасці творчых калектываў. Па словах Святланы Сухавей, права прысвойваць ім званні належыць Міністэрству культуры Рэспублікі Беларусь.

Асноўнай мэтай законапраекта аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон аб кінематаграфіі з’яўляецца стымуляванне развіцця айчынай кінавытворчасці. Мяркуюцца прыцягненне ў гэтую сферу і прыватнага капіталу.

Закон аб культуры, пераканана Святлана Сухавей, будзе ўдасканальвацца і надалей. Па яе словах, гэтага ж меркавання прытрымліваецца і Міністэрства культуры краіны.

Наш кар.

Год, прысвечаны спадчыне

Шэраг значных міждзяржаўных мерапрыемстваў запланаваны ў рамках Го да гісторыка-культурнай спадчыны ў СНД, якія рэалізуюцца пры падтрымцы Міждзяржаўнага фонду гуманітарнага супрацоўніцтва краін — удзельніц Садружнасці.

Адметна, што шэраг акцый адбудзецца і ў гарадах, што сёлета набылі статус Культурных сталіц СНД — Гомелі і Ульянаўску.

Сярод іншых падзей, вылучаюцца мерапрыемствы пад адкрытым небам — Летнія школы археолагаў краін СНД. Літаральна днямі чарговая іх змена адкрылася ў Азербайджане, Кыргызстане, Малдове. Як паведамляюць у МФГС, у Малдове, апрача мясцовай моладзі сабраліся археолагі-пачаткоўцы з Беларусі, Казахстана, Кыргызстана, Малдовы, Таджыкістана, Расіі. Яны будуць даследаваць помнікі мінуўшчыны ў мікрэоне “Трынка” на паўночным захадзе краіны. “Стварэнне шмаграннага ўяўлення аб археалогіі і прафесіі археолага магчымае толькі шляхам прыцягнення зацікаўленых студэнтаў да працы ў комплексных экспедыцыях”, — мяркуе кіраўнік школы, дырэктар Археалагічнага цэнтру Інстытута культурнай спадчыны Алег Лявіцкі.

Сярод найбольш знакавых мерапрыемстваў у рамках Го да гісторыка-культурнай спадчыны ў СНД, што чакаюцца ўвосень, варта назваць VI Форум творчай і навуковай інтэлегенцыі і ўручэнне прэміі “Садружнасць дэбютаў” у Кіеве, Міжнародны семінар-трэнінг па пытаннях спадчыны ў Алматы. Будуць працягвацца і пошукавыя работы, якія распачаліся ў рамках праекта “Вахта Памяці краін СНД-2011”.

Да Го да гісторыка-культурнай спадчыны прымяркуе восеньскія гастролі Маладзёжны сімфанічны аркестр Садружнасці.

У мінулым нумары “К” акцэнтавала ўвагу на працы Міністэрства культуры краіны па арганізацыі замежных стажыровак студэнтаў ВНУ сферы і работнікаў культуры за мяжой. А 28 ліпеня пастановай Савета Міністраў № 1010 быў вызначаны парадак накіравання навучэнцаў і педагогічных работнікаў устаноў адукацыі ў сферы культуры і работнікаў культуры на навучанне (стажыроўку) за межы Беларусі.

Тэхналогія стажыровак

У прэс-службе беларускага Урада адзначаюць, што пастанова прынята ў мэтах павышэння якасці падрыхтоўкі спецыялістаў для сферы культуры, стварэння ўмоў для засваення перадавога замежнага вопыту працы, прагрэсіўных форм і метадаў педагогічнай і культурнай дзейнасці, а таксама забеспячэння рацыянальнага выкарыстання сродкаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта па падтрымцы культуры і мастацтва.

Накіраванне на навучанне (стажыроўку) за межы краіны ажыццяўляецца на падставе міжнародных дагавораў Беларусі, дагавораў, што заключаюцца паміж устаноў адукацыі ў сферы культуры (арганізацыяй культуры) нашай краіны і замежнай арганізацыяй, міжнародных і нацыянальных праектаў і праграм у сферы адукацыі і культуры.

З вучнямі і студэнтамі або іх законнымі прадстаўнікамі, аспірантамі, дактарантамі ўстаноў адукацыі ў сферы культуры, педагогічнымі работнікамі устаноў адукацыі ў сферы культуры і работнікамі культуры, якія накіроўваюцца на стажыроўку, устаноў адукацыі ў сферы культуры, арганізацыямі культуры заключаецца дагавор (яго тыповая форма зацвярджаецца Міністэрствам культуры па ўзгадненні з Міністэрствам адукацыі). Пэралькі арганізацыі замежных дзяржаў, дзе плануецца навучанне, зацвярджаецца Мінкультуры штогод да 10 студзеня.

Фінансаванне навучання за межамі Беларусі (у тым ліку аплата паслуг за навучанне, праезд, арэнду жыллага памяшкання, сутачныя для педагогічных работнікаў устаноў адукацыі ў сферы культуры і работнікаў культуры, а таксама харчаванне ў памеры сутачных для навучэнцаў) ажыццяўляецца за кошт сродкаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта па падтрымцы таленавітай моладзі, фонду Прэзідэнта па падтрымцы культуры і мастацтва і іншых крыніц, не забароненых беларускім заканадаўствам.

Для правядзення адбору кандыдатаў на навучанне ва ўстановах адукацыі ў сферы культуры штогод да 20 студзеня з ліку педагогічных работнікаў, кіраўнікоў кафедраў, факультэтаў, аддзяленняў, вядучых вучоных ствараецца адборачная камісія, склад якой

зацвярджаецца саветам установы адукацыі. На падставе рашэння адборачнай камісіі складаецца спіс кандыдатаў, рэкамендаваных для навучання. Рашэнне аб накіраванні на навучанне прымаецца кіраўніком установы адукацыі ў сферы культуры.

Накіраванне на навучанне за межы Беларусі ажыццяўляецца для ўдасканалення і паглыблення ведаў і навыкаў па меры неабходнасці, але не больш за два разы на год для аднаго чалавека. Тэрмін навучання можа складаць не больш за тры месяцы ў год.

Асноўнымі крытэрыямі адбору навучэнцаў з’яўляюцца высокія вынікі ў культурнай і інтэлектуальнай дзейнасці (наўнасць званняў лаўрэата, стыпендыята, дыпламанта спецыяльнага фонду Прэзідэнта па падтрымцы таленавітай моладзі, узнагарод міжнародных, рэспубліканскіх і іншых мастацка-творчых мерапрыемстваў), вучэбнай дзейнасці (сярэдні бал паспяховаасці — не ніжэйшы за 6 балаў па дзесяцібальнай шкале), навукова-даследчай дзейнасці (наўнасць навуковых публікацый, удзел у міжнародных і рэспубліканскіх навуковых канферэнцыях, сімпозіумах, конкурсах навуковых работ), актыўны ўдзел у грамадскім жыцці.

Накіраванне на стажыроўку педагогічных работнікаў устаноў адукацыі ў сферы культуры і работнікаў культуры ажыццяўляецца па меры неабходнасці, але не больш як адзін раз у пяць гадоў для аднаго работніка. Тэрмін стажыроўкі не павінен перавышаць пяць месяцаў.

Асноўныя крытэрыі адбору для накіравання на стажыроўку: высокія вынікі, дасягнутыя ў педагогічнай або культурнай дзейнасці; распрацоўка ўласных метадык выкладання; наўнасць дзяржаўных узнагарод, званняў лаўрэата, дыпламанта мастацка-творчых мерапрыемстваў, вопыту персанальных выставак, удзел у пленэрах, работа ў складзе рэжысёрска-пастановачнай групы ў мерапрыемствах з удзелам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь; правядзенне сольных канцэртаў; стварэнне творчых праектаў; здольнасць да засваення і ўкаранення інавацыйных педагогічных і культурных тэхналогій, перадавога сусветнага вопыту.

“Адзенне” для партрэта Песняра

У экспазіцыі Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы пался рэстаўрацыі з’явіўся ўнікальны экспанат — першы партрэт Песняра, напісаны ў 1921 годзе.

Як распавядае “К” дырэктар музея Алена Мацеевася, мастак Дзмітрый Полазаў у 1920-я жыў на адной з мінскіх вуліц побач з археолагам Мікалаем Шкляевым і пісьменнікам Янкам Купалам. Не проста жылі побач, але і сябравалі. Дарэчы, менавіта Купала стаў адным з ініцыятараў фарміравання творчай экспедыцыі для папаўнення фонду Беларускага нацыянальнага музея.

Для першай выстаўкі работ мінскіх мастакоў Дзмітрый Полазаў стварае аж тры партрэты Песняра. У сярэдзіне 1920-х мастак пераязджае ў Ленінград. З купалаўскімі партрэтамі не развітаецца нават пад час блаканды. “Не прадаў, не абмяняў ні на якія прадукты харчавання, — распавядае галоўны захавальнік фонду Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы Надзея Саевіч. — Бярог як зрэнку вока...”

Пасля вайны не без падтрымкі Мікалая Шкляева Полазаў піша ўдаве Песняра Уладзіславе Францаўне, што гатовы вярнуць адрэстаўраваныя ў Эрмітажы партрэ-



Дырэктар Купалаўскага музея дэманструе адрэстаўраваны партрэт Песняра.

ты ў Мінск, але іх трэба “апрануць” у рамы і ўзяць пад шкло.

Сёння адзін з партрэтаў знаходзіцца ў існуючай экспазіцыі, другі, дзе Купала — на фоне беларускіх краявідаў, — чакае рэстаўрацыі. Трэці — адрэстаўраваны (гэтым разам — у нашым Нацыянальным мастацкім музеі) і “апрануты” так, як 60 гадоў таму хацеў гэтага Дзмітрый Полазаў. Менавіта дадзены партрэт і ўпрыгожыў новую музейную экспазіцыю. Ён — у шыкоўнай раме і пад шклом, што не блікуе.

**Андрэі СТАРЖЫНСКІ
Фота Юрыя ІВАНОВА**

Дзень Мінска



10 — 11 верасня ў Мінску адбудзецца свята горада. На сёння ўжо распрацавана канцэпцыя правядзення гэтага значнага сталічнага мерапрыемства пад дэвізам “Энергія і інтэлекту час, слава Мінск, ты выбіраеш нас”. Аб гэтым “К” паведамлілі ва ўпраўленні культуры Мінгарвыканкама.

Важным складнікам будучага свята, па словах арганізатараў, стане адкрыццё новых аб’ектаў сацыякультурнай сферы. А асаблівую атмасферу двум святочным дням створыць дэкарацыйна-мастацкае афармленне Мінска.

Пралогам да правядзення мерапрыемстваў, прысвечаных Дню горада, стане ўрачыстая цырымонія ўручэння ўзнагарод “Лепшы па прафесіі”, якая адбудзецца 9 верасня ў Рэспубліканскім Палацы культуры прафсаюзаў.

А адным з галоўных месцаў правядзення святочных мерапрыемстваў стане Парк Перамогі: тут плануецца размясціць некалькі канцэртных пляцовак, на якіх

будуць выступаць артысты розных жанраў. Там жа пройдуць выстаўка-кірмаш майстроў народнай творчасці, Свята мёду і “Рыцарскі фест”, прысвечаны сярэднявечнай гісторыі і рыцарскай культуры.

10 верасня ў Верхнім горадзе, каля Гарадской ратушы, будзе гучаць духоўная музыка, а вечарам усіх ахвотных запрасяць на свята “Мінск тэатральны”. У гэты дзень у скверы ля ратушы арганізатары ўпершыню плануецца правесці “Мінскую мастацкую гасцёўню” — выстаўку тэматычнай літаратуры з удзелам беларускіх пісьменнікаў і мастакоў — афарміцеляў кніг.

Мерапрыемствы Дня горада працягнуцца таксама і 11 верасня ў парку Перамогі, каля Нацыянальнай бібліятэкі і ва ўсіх раёнах сталіцы.

Канікулы ў Анапе



Сёлета расійская Анапа прыме чарговы, шосты па ліку, Фестываль Саюзнай дзяржавы “Творчасць юных”. Ён пройдзе з 19 па 25 жніўня.

Каля 200 дзяцей з Беларусі і Расіі ва ўзросце ад 10 да 18 гадоў, якія прайшлі адборачныя туры ў сваіх краінах, прыедуць на знамяці курорт. Пра гэта паведамляе прэс-служба Парламенцкага сходу Саюза Беларусі і Расіі.

Фестываль “Творчасць юных” раскрывае разнастайнасць дзіцячых талентаў і служыць стымулам для фарміравання спрыяльных умоў развіцця творчага патэнцыялу дзяцей. Штогод фестываль збірае юных музыкантаў, акцёраў, спевакоў, акрабатаў, танцораў, якія прадстаўляюць самыя розныя жанры мастацтва.

З бюджэту Саюзнай дзяржавы на правядзенне форуму, заснавальнікамі якога выступаюць Пастаянны камітэт Саюзнай дзяржавы і Парламенцкі сход Саюза Беларусі і Расіі, выдаткавана сума ў 10 мільёнаў расійскіх рублёў.

Парламенцкім сходам заснаваны два прызы для ўдзельнікаў фестывальных праграм. Па завяршэнні конкурсаў спецыяльныя прызы і дыпламы будуць уручаны лепшым калектывам з Беларусі і Расіі.

“Арэпаг” для студыі

Разам з мастацкім саветам “Беларусьфільма” і Экспертным саветам Міністэрства культуры айчыннае кіно неўзабаве атрымае яшчэ адзін калегіяльны орган, на мэце якога будзе паляпшэнне мастацкага ўзроўню нашай кінапрадукцыі.



льш важкія кінапраекты, а таксама даваць парады маладым кінематографістам.

Зазначаецца, што новая кінарада будзе працаваць на грамадскіх пачатках, а ўзначаліць яе генеральны дырэктар “Беларусьфільма” Алег Сільвановіч.

C.A.

Як паведамлілі карэспандэнту “К” на Нацыянальнай кінастудыі, там неўзабаве будзе створаны Савет старэйшын: дванаццаць мэтраў кіно будуць абмяркоўваць найбо-

У сувязі са смерцю доктара педагагічных навук, прафесара, заслужанага работніка адукацыі Рэспублікі Беларусь, члена-карэспандэнта Беларускай акадэміі адукацыі, былога рэктара ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў” ГРЫГАРОВІЧ Ядвігі Дамінікаўны Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь выказвае словы глыбокага спачування родным і блізім нябожчыцы.

Цэнтральны камітэт Беларускага прафсаюза работнікаў культуры выказвае глыбокія спачуванні родным і блізім у сувязі са смерцю Ядвігі Дамінікаўны ГРЫГАРОВІЧ, якая працавала на пасадзе рэктара ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў” з 1992 па 2007 год. Старшыня Н.П. АЎДЗЕЕВА

Упраўленне культуры Віцебскага аблвыканкама, работнікі ўстаноў культуры Віцебскай вобласці глыбока смуткуюць з прычыны смерці былога рэктара УА “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў” Ядвігі Дамінікаўны ГРЫГАРОВІЧ і выказваюць спачуванні родным і блізім. Памяць аб Ядвізе Дамінікаўне — адораным, мудрым, высокаадукаваным, шчодрой душы чалавеку — назаўсёды застаецца ў нашых сэрцах.

Упраўленне культуры Гомельскага аблвыканкама глыбока смуткуе з прычыны заўчаснай смерці былога рэктара Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры, заслужанага работніка адукацыі Рэспублікі Беларусь, доктара педагагічных навук, прафесара, члена-карэспандэнта Беларускай акадэміі адукацыі ГРЫГАРОВІЧ Ядвігі Дамінікаўны і выказвае шчырыя спачуванні яе родным і блізім.

Упраўленне культуры Гродзенскага аблвыканкама глыбока смуткуе з прычыны смерці былога рэктара ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў” Ядвігі Дамінікаўны ГРЫГАРОВІЧ і выказвае спачуванні родным і блізім.

Рэдакцыя газеты “Культура” глыбока смуткуе з прычыны смерці былога рэктара Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, цягам доўгіх гадоў — члена рэдкалегіі выдання Ядвігі Дамінікаўны ГРЫГАРОВІЧ і выказвае шчырыя спачуванні яе родным і блізім.

Эстрадная музыка была, ёсць і будзе ў цэнтры ўвагі грамадскасці, прэтэндуючы на статус аднаго з найбольш медыйных відаў мастацтваў. Таму “ў перапынку” паміж двума буйнымі форумамамі — ліпеньскім XX Міжнародным фестывалем мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску” і XI Нацыянальным фестывалем беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне, які адбудзецца 26 — 28 жніўня, — “К” сабрала “круглы стол”, прысвечаны праблемам эстрады. Яго ўдзельнікамі ў Інфармацыйным цэнтры “Культура-інфа” сталі Алена АТРАШКЕВІЧ — член Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, кампазітар, старшыня камісіі па спецыяльнасці “Мастацтва эстрады (спевы)” Мінскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў, Юрий БУРШ — музычны рэдактар радыёстанцыі “Радыус-FM”, Уладзімір КУБЫШКІН — прадзюсар, Дзяніс ШПІТАЛЬНІКАЎ — дырэктар музычных і забаўляльных праграм Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Рэспублікі Беларусь, Таццяна ЯКУШАВА — галоўны рэдактар Музыкальнага вясчання Беларускага радыё, а таксама рэдактары аддзелаў газеты “Культура” Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ і Надзея БУНЦЭВІЧ.

таваных, з якіх, маўляў, мы зараз зробім суд.

Дзяніс ШПІТАЛЬНІКАЎ: — Для мяне як для тэлевізійшчыка існуе дакладны падзел на конкурсных спевакоў — і эстрадных артыстаў, якія маюць дачыненне да шоу-бізнесу. Падзел на мастацтва і шоу-бізнес існуе ва ўсім свеце, і змешваць гэтыя сферы не трэба. Большасці слухачоў, якія з’яўляюцца карыстальнікамі пладоў шоу-бізнесу, няма ніякай справы да таго, бярэ спявак высокую ноту ці не. Галоўнае, каб ён быў яркі, запамінальны. Рыхтуючы тыя ж тэлетрансляцыі “Славянскага базару ў Віцебску”, мы неаднойчы казалі ўсім, хто марыць трапіць на тэлеэкран: калі ласка, рыхтуйце сцэнічныя строі, стаўце нумары, бярэце музыкантаў-інструменталістаў і балет. Бо некаторыя думаюць, што дастаткова прыехаць, выйсці на сцэну, правесці там адведзеныя

Эстрада без ружовых акулераў

“Круглы стол” “К”

Няўжо музычная канцэпцыя не прадугледжвае “разгорнутых думак”?

Алена АТРАШКЕВІЧ: — Найперш хацелася б узняць пытанне прафесіяналізму. Так, заўсёды былі, ёсць і будуць самародкі, адораныя і прыроднай пастаноўкай голасу, і музычнасцю, і артыстызмам, але гэта, хутчэй, выключэнне з правілаў. Музыка (і эстрада ў тым ліку) — гэта тая сфера, дзе навучальны працэс павінен пачынацца калі не з дзяцінства, дык хаця б з падлеткавага ўзросту. Сучасны свет увогуле патрабуе адукаванасці ў любой галіне дзейнасці.

Уладзімір КУБЫШКІН: — Вось як прадзюсар, да прыкладу, не маю спецыяльнай адукацыі. І з-за гэтага не пакутую.

Надзея БУНЦЭВІЧ: — У нас на прадзюсару яшчэ толькі-толькі пачынаюць вучыць: не склаліся ні традыцыі, ні, тым больш, школа як сукупнасць метады.

Уладзімір КУБЫШКІН: — Ды я сам усе свае напрацаваныя веды ў гэтай галіне мог бы змясціць у пяцігадзінны курс лекцый, навучыўшы на прадзюсара любога, у каго ёсць здольнасць выбудоўваць больш за тры звёны лагічных ланцужкоў. Нават спрабаваў выкладаць у прыватнай ВНУ, але там крыху іншая спецыфіка. Так што паняцце прафесіяналізму, пэўна, адноснае.

Надзея БУНЦЭВІЧ: — Наадварот: вельмі дакладнае, калі ацэньваць па выніках.

Алена АТРАШКЕВІЧ: — Пад словам “адукаванасць” трэба разумець не проста наяўнасць дыплама, а ўменне прыкласці свае веды на практыцы. І тут адразу паўстае пытанне пераемнасці навучання. Бо чым раней будзе пачынацца правільнае навучанне і чым больш паслядоўна яно будзе працягвацца, тым больш чалавек паспее зрабіць, тым больш высокім будзе яго пра-

фесійны ўзровень. Сёння працуюць шмат дзіцячых эстрадных студыі, калектываў, удзельнікі якіх вызджаюць за мяжу, пасляхова ўдзельнічаюць і перамагаюць на разнастайных замежных конкурсах. Але куды потым знікаюць нашы юныя зорачкі? З гэтым я сутыкнулася і ў сваёй навучальнай установе — Мінскім дзяржаўным каледжы мастацтваў. Спецыялізацыя эстрадных спеваў там з’явілася не так даўно, усяго пяць гадоў таму, задача была — забяспечыць Мінскую вобласць педагагічнымі і выканальніцкімі кадрамі. Сёлета ў нас адбыўся другі выпуск, і нават я, маючы вялікі вопыт працы з дзецьмі больш ранняга ўзросту, не чакала, што за чатыры гады навучання можна дабіцца так шмат. Але надалей нашых выпускнікоў павінны падхопліваць Універсітэт культуры і мастацтваў, іншыя ВНУ з адпаведнымі факультэтамі, прадзюсары, творчыя калектывы.

Таццяна ЯКУШАВА: — Дэфіцыт прафесійнасці адчуваецца адразу — нават непрафесіяналамі. І наадварот: тыя ж выпускнікі Мінскага каледжа мастацтваў, якіх мне даводзілася назіраць на справаздачных канцэртах, часам пераўзыходзяць некаторых нашых вядомых выканаўцаў. А колькі цудоўных дзяцей адкрываюць нашы шматлікія эстрадныя курсы — той жа “Маладзічок” у Маладзечне, многія іншыя. Але што будзе надалей з іх пераможцамі? Бо ўжо ў дзіцячым узросце відавочны парасткі асобы — значыць, трэба іх узрошчаць і песьціць надалей, а не вырабляць на дарослай эстрадзе штучны “пластылінавы” прадукт. Трэба тых таленавітых дзяцей “абдымаць і весці”, мэтанакіравана працоўваць на прафесійную эстраду, а не шукаць штогод новых непадрых-

тры хвіліны — і ўсё, ты “адзначыўся” на фестывалі. А тая ж Лайма Вайкуле, запрошаная нават з адной-дзвюма песнямі, бярэ з сабой чалавек дзесяць балета. Бо ў сапраўдных зорак больш паважлівае стаўленне да сцэны, чым у некаторых пачаткоўцаў, якія часам папросту не разумеюць, дзеля чаго яны выходзяць да публікі: ці забаўляць гледачоў, ці, можа, несці ім свае перажыванні, ці клікаць за сабой. У большасці з тых, хто прыходзіць на эстраду, такой ідэі няма. Ёсць іншае: спяваць, каб знаходзіцца ў цэнтры ўвагі. І усё! А гэтага, вядома, замала.

Надзея БУНЦЭВІЧ: — Наколькі я вас зразумела, размова — пра мастацкую ідэю і, адпаведна, пра мэтавую аўдыторыю кожнага спевака...

Дзяніс ШПІТАЛЬНІКАЎ: — Здаецца, само паняцце “мэтавай аўдыторыі” для некаторых з іх не зразумелае. Галоўнае — “засваіціца”. А “дзеля чаго свяціць” і “для каго” — не важна.

Уладзімір КУБЫШКІН: — Асноўная праблема (а насамрэч, не столькі праблема, колькі дадзенасць, рэальнасць, якую нельга змяніць, але трэба абавязкова ўлічваць і ставіцца да яе з паразуменнем), — гэта тое, што мы жывём у маленькай па сваіх геаграфічных памерах краіне.

Надзея БУНЦЭВІЧ: — А як тады іншыя еўрапейскія краіны? Беларусь у параўнанні з многімі — куды большая.

Уладзімір КУБЫШКІН: — Там артысты супрацоўнічаюць з еўрапейскім шоу-бізнесам, інвестуюць грошы на раскрутку на тэрыторыі ўсёй Еўропы, а каму пашанцуе — і свету. Мы ж намагаемся зарабіць грошы “ў адной асобна ўзятай краіне”. Але становішча ў нас далёка не самае горшае! Калі нашы артысты прыязджаюць, скажам, у Літву, іх прымаюць, як сапраўдных зорак.

(Заканчэнне на стар. 4 — 5.)

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 3.)

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ: — У той жа Прыбалтыцы добра развітыя джазавае мастацтва, фальклорна-аўтэнтчны кірунак.

Уладзімір КУБЫШКІН: — Я кажу менавіта пра шоу-бізнес: на маленькай прасторы немагчыма вярнуць (тым больш — з прыбыткам) хоць якую-небудзь значную суму грошай, патрэбную для эстраднага мастацтва.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ: — Дык, павашаму, у моладзі маленькай краіны няма перспектывы?

Уладзімір КУБЫШКІН: — Чаму ж? Але давайце падлічы: складзём выпускнікоў нашых музычных вучылішчаў, каледжаў мастацтваў, ВНУ культуры — атрымаецца пара тысяч культурных работнікаў. І ўсе, хто можа прыдумаць матыўчык, пачуваюць сябе Моцартамі, а дзяўчынкі, якія спяваюць, — прынцэсамі. Але барані вас божа сказаць ім, што гэта не так — нават у сяброўскай размове, жартам: вас не зразумеюць, вам ніколі не даруюць! Таму, калі мяне просяць паглядзець паслухаць чарговы малады талент, я заўсёды шукаю нейкія добрыя словы. Не падманваю, а звяртаю ўвагу на моцныя звёны, на тое, што ў гэтым аўтары або выканаўцы больш "прыкольнае". Іншая справа, дзе і як тыя адметнасці можна выкарыстаць. Можа, камусьці трэба спяваць у бэк-вакале, у хоры, а не прэтэндаваць на статус саліста. А некаму хопіць працы ў рэстаране, дзе, паверце, можна атрымаць грошай куды больш, чым на вялікай эстрадзе. Усё гэта — розныя фарматы, але кожны з іх годны павагі, калі тое робіцца добра, на належным узроўні. Але рынак — вузкі. Звычайна скардзяцца, што беларускія артысты не запатрабаваны ў публікі, што ніхто з іх не зьбірае залу тако ж віцебскага Амфітэатра, як расійская Алена Ваенга. А калі б яна жыла і працавала ў нас, на паўтаруся, айчынным вузкім рынку, дык колькі разоў у год магла б сабраць Палац спорту? Вось вам і адказ.

Юрый БУРШ: — Так, краіна ў нас не самая вялікая ў свеце. Але хто перашкаджае нашым спевакам гэтак жа, як і артыстам заходніх краін, супрацоўнічаць з еўрапейскім шоу-бізнесам? Перашкаджае не хто, а што: якасць іх прадукцыі. Вядома, ёсць і вельмі якасныя праекты, якія прадстаўляюцца за мяжой, але гэтая з'ява, на жаль, пакуль не масавая.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ: — Разам з тым, у тым жа расійскім шоу-бізнесе беларускіх спевакоў апошнім часам становіцца ўсё больш — дарэчы, куды больш, чым з многіх іншых краін...

Юрый БУРШ: — Але яны не вяртаюцца! У лепшым выпадку — прыязджаюць да нас выступаць як "крыху замежныя" госці. Нашым жа слухачам, пэўна, хацелася б, каб яны заставаліся ў нас — і ездзілі выступаць у замежжа.

Уладзімір КУБЫШКІН: — Навошта расцэньваць такія ад'езды як трагедыю? Радавацца трэба, што ў чалавека добра развітаецца кар'ера! Бразілія, прабацце, чамусьці не плача, што, маўляў, "страчвае" сваіх футбалістаў, якія гуляюць за іншыя каманды па ўсім свеце.

Надзея БУНЦЭВІЧ: — А што? Беларусы ў замежжы — як "экспансія" беларускай культуры. Што ж да формулы "жыць тут — выступаць там", дык падобная схема была добра распрацавана ў межах колішняй савецкай прасторы для буйных філарманічных калектываў. Падрыхтаваўшы новую праграму, артысты "абкатвалі" яе на роднай сцэне і рушылі ў працяглы гастрольны тур — па ўсіх кутках Саюза. Праз нейкі час рыхтавалі чарговую праграму — і зноў у дарогу. Нават смяяліся, што

тыя жа "Песняроў" на чале з Уладзімірам Мулявіным можна часцей заспець "у гасцях", чым на беларускіх сцэнах.

Алена АТРАШКЕВІЧ: — Па такім жа прынцыпе цяпер працуе "Камерата": мабільны джазавы вакальны гурт запатрабаваны далёка за межамі краіны.

Надзея БУНЦЭВІЧ: — Для некаторых буйных калектываў цяперашняе "звужэнне рынку" часам выклікана не адсутнасцю попыту на іх творчасць, а складанасцю вывазу адразу вялікай колькасці артыстаў. Гэта вымушае іх рыхтаваць усё новае і новае праграмы: адну і тую ж безліч разоў на адной сцэне не пакажаш.

Уладзімір КУБЫШКІН: — Гэтак жа — і з песнямі. На нашым вузкім рынку, каб утрымацца і не надакучыць, трэба куды больш новых песень, чым на шырокай геаграфічнай прасторы: 30 новых — штомесяц.

Таццяна ЯКУШАВА: — Не трэба столькі! Бо калі ўзнікае гэтка "вал", агульная карціна атрымліваецца даволі сумнай.

Юрый БУРШ: — Яна будзе яшчэ больш сумнай, калі на радыё, пры неабходных 75-і працэнтах беларускага эфіру, штодзень будзе гучаць адзін і той жа выканаўца з адной і той жа песняй. Таму і патрэбны 30 песень, каб была хаця б разнастайнасць. Так што праблема нават не ў тым, што добрых песень мала, а ў тым, што дрэнных, на жаль, зашмат.

Таццяна ЯКУШАВА: — Таму што ствараюць тыя песні — непрафесіяналы. Не трэба, паўтаруся, многа песень! Хай будзе менш, але — годных, якасных.

Уладзімір КУБЫШКІН: — Калі будзе 30 песень у месяц, будзе з чаго выбіраць. І праблема не ў тым, што іх шмат, а ў тым, што прафесійна іх ствараюць усяго два-тры аўтары.

Юрый БУРШ: — Новыя работы, безумоўна, патрэбны. У неабходнасці іх з'яўлення — сама прага да новага. Але калі мы хочам, каб у нас была моцная эстрада, дык і ацэньваць яе трэба па сусветных стандартах, без скідак на тое, што гэта "нашы". У нас жа пакуль атрымліваецца прыблізна так: маўляў, няхай нашы падымаюць штангу вагой памежней — мы ўсё роўна залічым ім, быццам яны выйшлі на сусветны рэкорд.

Уладзімір КУБЫШКІН: — У свой час 75 працэнтаў беларускай музыкі, якія павінны прысутнічаць у эфіры, былі прагрэсіўным крокам. Але прафесійнаму аўтару, каб стварыць добрую песню, патрэбен месяц. Зразумела, мелодыя можа нарадзіцца імгненна, але каб давесці яе да ладу, неабходны час. Дый добрыя мелодыі не з'яўляюцца штохвілінна. На сённяшня дзень, каб забяспечыць тыя 75 працэнтаў новымі песнямі, аўтары, наколькі я ведаю, ужо выцягнулі са сваіх самых далёкіх паліц і тыя накіды, што рабіліся шмат гадоў таму, і тое, што пісалася не для сцэны, а так, для сябе, сваіх родных і каханых. Таму многія фарматныя песні, якія з'яўляюцца сёння, гэта часта, так бы мовіць...

Таццяна ЯКУШАВА: — ...Трэкі, не больш.

Уладзімір КУБЫШКІН: — Я сказаў бы, можа, крыху інакш. Такая сітуацыя з пошукамі рэпертуару ўласцівая не толькі Беларусі, але і, да прыкладу, Расіі. Толькі прычыны там іншыя: усе песні "скупіла" тамтэйшая "Фабрыка зорак". Дарэчы, набывалі яны іх і ў некаторых нашых кампазітараў. Але справа не толькі ў гэтым, а — у стылёвай абмежаванасці песень. Здавалася б, яна можа быць створана ў любым стылі: з выкарыстаннем сучасных тэхналогій у аранжыроўцы — ці пад гітару, цымбалы...

Алена АТРАШКЕВІЧ: — ...Ці як джазавы стандарт.

Уладзімір КУБЫШКІН: — Для джаза існуюць асобныя каналы і станцыі. Але, пры ўсёй стылёвай раз-

СОЦЫУМ

маітасці, публіка схільная аддаваць перавагу танцавальнасці. І ад гэтага я пакутую — не столькі як прадзюсар, колькі як аўтар слоў. Бо на такіх рытмы патрабуюцца простыя, словы з невялікай колькасцю складоў, сціслыя сказы: музычная тэндэнцыя не прадугледжвае разгорнутых думак.

Таццяна ЯКУШАВА: — Сусветныя тэндэнцыі — куды больш шырокія. Дайце моладзі шанс знайсці штосьці новае!

Уладзімір КУБЫШКІН: — А што яны есці будуць, тыя маладыя? На жаль, свае рэальныя магчымасці ацэньваюць далёка не ўсе. А трэба ўлічваць яшчэ і тое, што калі хтосьці новы прыйдзе на эстраду, дык камусьці са старэйшых давядзецца з яе сысці.

Надзея БУНЦЭВІЧ: — Ні ў якім разе! Культура і мастацтва — якраз

на мае пытанні адказваюць: "Хачу, каб прагучала на радыё". А што далей? Калі ж песню прыносяць на радыё, каб потым слухачы пазналі яе на канцэрце, гэта ўжо іншая справа. Творца павінен ствараць уласны "план росту". Добра, калі такім планаваннем займаецца прадзюсар, але ў кожнага павінна быць і свая галава на плячах. Калі чалавек дакладна ўяўляе сябе ў будучым і да гэтага імкнецца, усё звычайна і "здзяйсняецца". Калі ж не — вінаватымі аказваюцца ўсе, акрамя яго самога.

Надзея БУНЦЭВІЧ: — Але ж ці адкрываюць у нас радыё- і тэлеэфіры шлях да папулярнасці? Мяркую, усё ж не.

Таццяна ЯКУШАВА: — Усё залежыць ад праекта. Летась Першы канал Беларускага радыё ўпершыню

афіцыйна да эстрады быццам увогуле ніякага дачынення не маюць: Герман — вядучы АНТ, Ганна — кіраўнік вакальнай студыі на музычна-педагагічным факультэце БДПУ імя Максіма Танка. Таму канкурэнцыя, калі і атрымліваецца, дык не паміж тымі або іншымі канкрэтнымі артыстамі, а паміж іхнімі статусамі.

Надзея БУНЦЭВІЧ: — Іншымі словамі, паміж тымі, хто мае дзяржаўную падтрымку, і хто яе не мае. Такім чынам, вы за тое, каб усе былі пастаўлены ў роўныя ўмовы.

Юрый БУРШ: — Функцыя камерцыйных устаноў — забяспечыць дзяржаўных — выхоўваць. Хай кожны займаецца сваёй справай!

Алена АТРАШКЕВІЧ: — Цяпер такі час, што творчасць — і для кампазітара, і для выканаўцы — застаецца

Эстрада

Няўжо музычная канцэпцыя не прадугледжвае "разгорнутых думак"?



Алена Атрашкевіч.



Таццяна Якушава.



Дзяніс Шпітальнікаў.

тыя сферы, дзе ўсе нішы ніколі не будуць запоўнены, дзе калі і ёсць штосьці незапатрабаванае, дык усяго толькі таму, што яго не прапаноўваюць належным чынам ці яно не той якасці.

Уладзімір КУБЫШКІН: — Справа не ў мастацкіх нішах, а, элементарна, у колькасці грошай. Калі з'яўляецца новы артыст, ён адцягвае на сябе тыя фінансавыя сродкі, якія раней маглі б пайсці на каго-небудзь іншага. Значыць, той, іншы, будзе вымушаны зарабляць іх іншым чынам. Паглядзіце, сёння большасць артыстаў мае дадатковы бізнес: хтосьці адкрывае святочныя агенцтвы, хтосьці зарабляе яшчэ чымсьці. А для моладзі ў нас, насамрэч, усё дарогі адкрыты! Радыё, тэлебачанне — усё бясплатна: няма, як у Маскве, ніякіх прэйскурантаў на ўдзел у той або іншай праграме. Галоўнае — прапануй штосьці годнае.

Юрый БУРШ: — А тым часам на эстраду імкнуцца тыя, хто спявае "дзеля самога працэсу", бо ім самім гэта падабаецца.

Алена АТРАШКЕВІЧ: — На Захадзе такія спевы пад фанаграму "мінус адзін" называюць "караоке"...

Юрый БУРШ: — Здараецца, не ставяць перад сабой ніякіх мэт і тыя, хто прыносіць свае ўласныя песні.

правёў конкурс "Маладыя таленты Беларусі", сёлета ён аб'яўлены зноў. Ахвотных удзельнічаць столькі, што можна праводзіць некалькі конкурсаў адначасова! Радасна, што самыя адораныя будуць пачуць. Але, зноў-такі, мы можам даць ім толькі першыя штуршок. Далейшае — у іх уласных руках, хтосьці абавязкова "праб'ецца".

Уладзімір КУБЫШКІН: — Ды ўсё ж, нават папулярнасць — гэта яшчэ не гарантыя, што на сваіх эстрадных спевах ты зможаш зарабляць грошы.

Алена АТРАШКЕВІЧ: — Уладзімір, у вас надта песімістычны погляд на многія рэчы. Але сапраўды: у нашай краіне створаны ўсе ўмовы — найперш, на высокім дзяржаўным узроўні, каб моладзь магла рэалізаваць свой творчы патэнцыял на пачатковым этапе. Што ж да далейшых этапаў, дык праблема менавіта ў іх. У нас ёсць прызнаныя артысты — пераважна старэйшага пакалення — і ёсць добрая моладзь — пачаткоўцы, для якіх таксама існуе шмат рэальных праектаў, тых жа конкурсаў, дзе можна сябе паказаць. А хто паміж гэтымі пакаленнямі?

Уладзімір КУБЫШКІН: — Іх амаль няма. Бо пры існуючым падзеле на "дзяржаўную эстраду" і артыстаў шоу-бізнесу тыя ж Аня Шаркунова і Герман, якіх я прадзюсірую,

у большай ступені, чымсьці накіраваны хобі. Бо зарабіць на ёй грошы і жыць толькі на гэтых сродкі — немагчыма. Абсалютна кожны творца на чымсьці зарабляе — і потым укладае гэтыя грошы ў творчасць. Можна, вядома, паспрабаваць не зарабляць самому, а знайсці спонсара, які ў цябе паверыць. Але іншага шляху — жыць на заробленыя творчасцю (падкрэплю, не бізнесам, а творчасцю) грошы — папросту няма. Не толькі ў нас, але і ў замежжы таксама. У гэтым сэнсе наша моладзь мае неаспрэчаны перавагі: у яе ёсць усе магчымасці для першага творчага ўзлёту. А надалей — трэба штосьці шукаць самому. Каб рэалізаваць сябе на вышэйшых прыступках творчасці, трэба зарабіць грошы і ўкласці іх у свой творчы рост. Менавіта на гэта я настраюваў сваіх выхаванцаў.

Надзея БУНЦЭВІЧ: — Некаторыя зарабляюць, але на гэтым і спыняюцца: калі ў чалавека з'яўляюцца сям'я і дзеці, прыярытэты часта змяняюцца, і творчасць аказваецца далёка не на першай прыступцы. Дый саміх праектаў для "пераходнага ўзросту" — для той катэгорыі артыстаў, што знаходзяцца на прыступцы ад моладзі да майстроў, — у нас, мабыць, не хапае. Хіба "Песня года" на АНТ.

Алена АТРАШКЕВІЧ: — Падобным тэлепраектам бракуе зваротнай

связі з глядачамі. Мне паказваюць гатовы вынік: вось яны, тыя песні, якія з'явіліся сёлета. Але як іх адбіра-лі? І чаму я як тэлеглядач не ўдзельні-чала ў гэтым працэсе? Можна, трэба спачатку запусціць некалькі праграм, накіраваных на знаёмства слухачоў з новымі песнямі і адбор лепшых кам-пазіцый? Тады і вынік будзе больш канкрэтны, а не проста "выпадковы эрэз" агульнага становішча на песен-ным фронце. Да таго ж, лепшыя кам-пазіцыі павінны паўтарацца, каб мы паспелі запомніць і іх саміх, і выка-наўцаў, каб маглі вывучыць словы і падпяваць. У гэтым і ёсць папуляр-насць! Калі ж праект "аднаразовы", дык у чым яго сэнс? Мы не паспяваем прызвацца ні да новых песень, ні да новых выканаўцаў. Дзе ж тады ўзяцца той "сярэдняй прыступцы"?

левійны прадукт". Дадам, што пры ўсіх вышэйзгаданых складанасцях са-маакупнасці, не зважаючы ні на што, мы пакажам нікому не вядомага вы-канаўцу з нікому не вядомай песняй — пры той умове, што ў яго будзе пастаў-лены нумар са сцэнічнымі строямі. І зробім мы гэта — з вялікай радасцю, бо матэрыялу нам папраўдзе не хапае. Але звычайна прыходзяць — у будзён-ным "вулічным" (а часам і хатнім) адзенні, ды яшчэ і патрабуюць, быц-цам мы абавязаны. Гэтае выключна "спажывецкае" стаўленне да СМІ.

Надзея БУНЦЭВІЧ: — Але я ча-сам бачу на тэлеэкране і іншае: ар-тыст з песняй і падтанцоўкай — без аніякіх цітраў...

Дзяніс ШПІТАЛЬНІКАЎ: — Мы імкнёмся змясціць усю інфарма-цыю, якую нам даюць. Але часам не

насць, а звесці ўсё да аднаго "фар-мату". У выніку атрымліваецца "ад-на вялікая песня" — у аднолькавых рытмах, без аніякіх усплэскаў, з ад-нымі і тымі ж словамі, што ў розных камбінацыях паўтараюцца з песні ў песню. Музыка на радыё ператвара-ецца ў фон, які не замінае займацца сваімі справамі.

Юрый БУРШ: — Радыйная му-зыка ўвогуле мае свае асаблівасці: не ўсё тое, што гучыць на канцэртах, можа добра ўспрымацца ў эфіры. Дый стаць папулярным можна і без радыёраскруткі.

Уладзімір КУБЫШКІН: — Усё большым попытам карыстаецца Ін-тэрнэт: праз яго дабіцца папулярнас-ці значна прасцей, хаця і аўдыторыя там спецыфічная. А тыя ж рок-выка-наўцы традыцыйна раскручваюцца

праз клубы. Так што не трэба гля-дзець на радыё і тэлебачанне як на адзіны шлях, бо магчымасцей на-самрэч больш.

Надзея БУНЦЭВІЧ: — Але заў-сёды лічылася, што СМІ павінны не толькі забяляць, але і выхоўваць, фарміруючы, у тым ліку, і добрыя музычныя густы насельніцтва.

Дзяніс ШПІТАЛЬНІКАЎ: — Гэта спрацоўвала ў савецкія часы, асаблі-ва добра — ва ўмовах "жалезнай заслоны", калі радыё і тэлебачанне заставаліся галоўнымі папулярны-тарамі эстрады.

Уладзімір КУБЫШКІН: — Сё-ня тыя або іншыя тэндэнцыі ў эстра-ным мастацтве фарміруе менавіта публіка. Дзеянні ж культуры іх толькі падхопліваюць і развіваюць надалей. Музыку, якая не падабаецца

публіцы, ніякімі дадатковымі эфіра-мі не "прасунеш": яе ўсё роўна слу-хаць не будуць.

Таццяна ЯКУШАВА: — Не пера-меншвайце ўздзеянне эфіру!

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ: — Гурт "Морс" існаваў ужо некалькі гадоў, але папулярнасць атрымаў пасля песні "Web-дэзайн", якая пракацілася па ўсіх каналах. Таму няма чаго спісваць усё выключна на публіку, апраўдваючы тым самым уласную бяздзейнасць.

Надзея БУНЦЭВІЧ: — А так зва-ны синдром паўтараў? Спярша песня можа і не спадабацца, але калі яна часта гучыць у эфіры, публіка міжво-лі ўспрымае яе як родную, бо тая пе-ростае выклікаць "супраціўленне".

Юрый БУРШ: — Усё залежыць ад псіхалогіі канкрэтнага чалавека, ад яго ўнушальнасці. Так што выха-ваць музыкай усю публіку — немаг-чыма. Максимум — гэта прывучыць яе да таго, што раней раздражняла.

Таццяна ЯКУШАВА: — А такі складнік, як асоба? Тая ж Ваенга па-чынала з шансона, найбольш запат-рабаванага публікай, а цяпер сама вядзе слухачоў за сабой, прапаноў-ваючы нават вытанчаныя джазавыя рэчы. І гэта заканамерна! Бо яна — прафесійная артыстка з добрым го-ласам і жывым музіцыраваннем, ін-тэлігентная, тонкая, разумная, інтэ-лектуальная, а гэта менавіта тое, ча-го так часта бракуе іншым артыстам.

Алена АТРАШКЕВІЧ: — Вось мы і вярнуліся ў чарговы раз да пра-блемы прафесіяналізму. Вельмі ха-целася б, каб крэатыўных, разумных суразмоўцаў гэтага "круглага стала" пачула наша моладзь, якая часта но-сіць ружовыя акуляры.

Фота Юрыя ІВАНОВА

без ружовых акуляраў

"Круглы стол"
"К"



Юрый Бурш.



Уладзімір Кубышкін.

Дзяніс ШПІТАЛЬНІКАЎ: — Над гэтай праблемай я б'юся з таго часу, як прыйшоў на тэлебачанне. У паго-ні за "экслюзівам" і "тварам" таго або іншага канала лічыцца, што ар-тысты і песні не павінны паўтарацца. Да таго ж, чым больш тэлебачанне рухаецца ў бок самаакупнасці, тым больш немагчымым становіцца ад-даць тры хвіліны эфірнага часу невя-домому выканаўцу.

Надзея БУНЦЭВІЧ: — Звярніце ўвагу, сёлетні гала-канцэрт Дня Бе-ларусі на "Славянскім базары..." быў пабудаваны на лепшых песнях мінулага 20-годдзя. А між тым, яго асновай сталі менавіта тыя кампазіцыі, якія калісьці спецыяль-на ствараліся для тэле- і радыёпра-ектаў "Прэм'ера песні", "Песню бя-рыце з сабой" і круціліся ў беларус-кім эфіры з ранку да ночы, па не-калькі разоў на дзень. Але потым прыйшлі тэндэнцыі іншага кшталту: маўляў, няхай усіх і ўсяго будзе ад-нолькава. Пэўна, эстрада, як і эка-номіка, патрабуе рыначных адно-сін.

Дзяніс ШПІТАЛЬНІКАЎ: — Дарэ-чы, гэтым канцэртам сёлета займалася тэлебачанне, ён быў вырашаны мена-віта з пункта гледжання тэлэрэжысуры. Міністр культуры нашай краіны Павел Паўлавіч Латушка застаўся вельмі зада-волены, хаця і заўважыў: "Вы зрабілі так, як вам было зручна, вы зрабілі тэ-

атрымліваем яе ні ад артыстаў, ні ад іх прадзюсараў, ні ад арганізатараў канцэртаў. Дык да каго прэтэнзіі?

Таццяна ЯКУШАВА: — Галоўная задача радыё і тэлебачання — пазі-цыянаваць сваю краіну. Мы — бела-русы, дык давайце абяпірацца на на-цыянальную тэму, развіваць яе, ства-рыўшы ў тэле-, радыёэфіры найбольш спрыяльнае асяроддзе для тых, хто працуе менавіта ў гэтай галіне.

Уладзімір КУБЫШКІН: — Фар-матнай беларускамоўнай музыкі мы не назбіраем, мяркую, і пяці працэн-таў. Апошнім часам некаторыя ар-тысты чамусьці лічаць, што такія творы павінны належаць андэграун-ду — і ствараюць адпаведныя рок-кампазіцыі.

Юрый БУРШ: — Аднак фармат-ныя беларускамоўныя песні ў эфіры нашай радыёстанцыі выглядаюць незвычайна і ярка. Хацелася б больш такіх песень менавіта ў по-пстылі.

Таццяна ЯКУШАВА: — Працую-чы на радыё ўжо каля пятнаццаці га-доў, чым далей, тым больш перакон-ваюся: рэкламадаўцы больш рэагую-ць на галасы вядучых і дынаміку эфіру, а не ўласна на песні. Яны на-ват галасы спевакоў не заўсёды ад-розніваюць! Дарэчы, яшчэ і таму, што пішуцца песні ў адных і тых жа студы-ях, аднымі і тымі ж рэжысёрамі, якія імкнуцца не выявіць індывідуаль-

Каментарый з нагоды

Зарабляець на сябе, або Эканоміка жанру, памножаная на прастору рынку

Каментарый да ўзнятай на "круглым stole" праблематыкі даў началь-тваў Міністэрства куль-туры Рэспублікі Бела-русь Міхаіл КАЗЛОВІЧ:

— Сёння эстрадная (папулярная) музыка пранізвае ўсе ўзроўні сучасна-га жыцця беларусаў. Яна пастаянна гучыць па радыё, тэлебачанні, на кан-цэртах у закрытых памяшканнях і на адкрытай прасторы — вуліцах і пло-шчах, у хатніх умовах, грамадскім транспарце, — у мабільных тэлефо-нах, размяшчаецца ў Інтэрнэце. Дзяку-ючы даступнасці, лёгкасці ўспрыня-цця ў сферу папулярнай музыкі ўцяг-нута сёння вялікая колькасць насель-ніцтва рэспублікі, пераважную частку якога складае моладзь. Гэтая музыка надзвычай запатрабавана грамад-ствам, яна ўтварае, хочам мы таго ці не, асобны і даволі маштабны пласт сучаснай культуры Беларусі.

Таму эстраднаму мастацтву нада-ецца ўвага з боку дзяржавы, накіра-ваная, найперш, на стварэнне адпа-ведных умоў для яго развіцця. Не за-стаецца ўбаку і Міністэрства культуры краіны, пастаянна аналізуючы сітуа-цыю і разглядаючы праблемы, якія

ўзнікаюць. Так, год таму адбылося па-шыранае пасяджэнне калегіі, на якім падрабязна абмяркоўваўся шэраг пытанняў, звязаных з развіццём ай-чыннага эстраднага мастацтва і шоу-бізнесу. Былі прыняты адпаведныя рашэнні, якія ўжо на сёння далі плён.

Эстрада павінна зарабляць на ся-бе сама — такая практыка прынята ва ўсіх цывілізаваных краінах. Разам з тым, усведамляючы вялікую запат-рабаванасць грамадства ў эстраднай музыцы, неабходна ствараць спры-яльную глебу для яе развіцця — перш за ўсё **эканамічную**, бо гэта фунда-мент усёй сістэмы функцыянавання эстрады ў краіне. Мастацтва эстрады, як вядома, патрабуе значных фінан-савых укладанняў: гэта і стварэнне новых песень, і аранжыроўкі, і ка-цыюмы, і запісы фанаграм... Таму не-абходны канкрэтныя захады **па ства-рэнні і развіцці сістэмы прадзю-сарства ў краіне**. Каб такая сістэма склалася і спраўна функцыянавала, неабходны спрыяльныя ўмовы для **актыўнага прыцягнення прыват-нага капіталу**. Гаворка ідзе перш за ўсё пра стварэнне падатковых ільгот. З гэтай мэтай Міністэрствам культуры была ініцыявана падрыхтоўка адпа-веднага Указа Кіраўніка дзяржавы. Такі дакумент зусім нядаўна быў пад-

пісаны — гэта і ёсць канкрэтная рэ-альная мера, накіраваная, у тым ліку, на стварэнне ўмоў для прафесійнага станаўлення айчыннай шоу-індуст-рыі.

З іншага боку, важны элемент развіцця эстраднага мастацтва — на-яўнасць рынку. На жаль, сёння маса-вы беларускі слухач не спяшаецца ад-даваць свае грошы на канцэрты айчынных выканаўцаў. У гэтай спра-ве маглі б дапамагчы тэлеканалы: сёння толькі яны валодаюць знач-ным рэсурсам, з дапамогай якога можна паспяхова вырашаць пытанні папулярнасці беларускіх артыстаў. Па сутнасці, тэлеканалы выступаюць самі па сабе моцнымі прадзюсарскі-мі цэнтрамі. Ну, і канешне ж, гэта ра-дыёстанцыі, сістэма выпуску і рэаліза-цыі прадукцыі — CD, DVD ды інш.

Трэба спадзявацца, моцным ім-пульсам для далейшага плённага раз-віцця эстрады стане і ўрочэнне Нацы-янальнай прэміі ў галіне эстраднага музычнага мастацтва, якая нядаўна была заснавана. Сёлета вынікі разві-цця нашай эстрады за год будуць упер-шыню падведзены на такім высокім узроўні — Нацыянальнай прэміі, прычым адразу па шэрагу намінацый. Заснаванне Нацыянальнай прэміі — таксама значны дзяржаўны крок, на-кіраваны на падтрымку нашых леп-шых здабыткаў у сферы эстрады.

Усе гэтыя і многія іншыя захады па ўмацаванні эстраднага мастацтва знаходзяць адлюстраванне і зацікаў-ленае абмеркаванне на старонках "Культуры" і многіх іншых выданняў. Дадзены "круглы стол" у рэдакцыі га-зеты — чарговы таму доказ. Яшчэ больш грунтоўны разгляд акрэсленай праблематыкі адбудзецца непасрэд-на пад час XI Нацыянальнага фестыв-валю беларускай песні і паэзіі ў Мала-дзечне. Форум, нагадаю, пройдзе 26 — 28 жніўня, і ў яго межах будзе праведзены "круглы стол", прысвечаны стварэнню, выкананню, распаўсю-джанню і папулярнасці песень ай-чынных кампазітараў на тэксты бела-рускіх аўтараў.

Занатавала Надзея БУНЦЭВІЧ

— Тэма, якая мне цяпер цікавая і якую запланавалі вынесці на экран найперш, — вяртанне каштоўнасцей. Як мастацтвазнаўца я “пільную” яе даўно, але цяпер праз сродкі мас-медыя ёсць магчымасць артыкуляцыі на новым узроўні. Засяродзім увагу аўдыторыі на двух момантах: вяртанне прадметаў, датычных нашай гісторыі і культуры, і — вяртанне імёнаў, з’яў, інфармацыі. Сам “вугал погляду” на працэс вяртання імёнаў мяне надзвычай хвалюе. Запаўненне лакун, датычных нашых суайчыннікаў, мяркую, сёння ўсё больш актуальнае. Дарэчы, колькі дзён таму мела гутарку на гэтую тэму са старшынёй Нацыянальнай камісіі па справах UNESCO Уладзімірам Шчасным. Ён прыме ўдзел у адной з праграм не толькі як прадстаўнік міжнароднай арганізацыі, але і як даследчык, эксперт па тым, лічу, пакуль яшчэ малавывучаным, перыядзе ў гісторыі мастацтва Беларусі, вядомым у свеце як Парыжская школа.

— **Менавіта пад назвай “Вяртанне імёнаў” штонумар “Культура” друкуе даследаванні пра мастакоў, народжаных і ўзгадаваных Беларуссю...**

— Чым не доказ надзённасці тэмы? Акрамя імёнаў Шагала, Суціна, менш вядомых Крэменя (калі мы згадалі менавіта Парыжскую школу), што ўжо больш-менш трывала ў мастацтвазнаўчым асяродку (вылучу тут якраз замежных спецыялістаў) звязваюцца з Беларуссю, я назвала б шэраг іншых. Па меры магчымасцей наша галерэя ў рамках праекта “Прыватная калекцыя” цягам пяці гадоў прадстаўляе зборы спецыялістаў і калекцыянераў шырокай публіцы. Магчымасці галерэі — сціплыя, але ў нашай справе галоўнае — пачаць, а потым “на лаўца і звер бяжыць”. Адкрыццё апошняга часу для мяне: адзін з такіх збіральных, пецярбургца Аляксея Радзівонаў, цягам тых самых пяці гадоў актыўна прыкладае намаганні па вяртанні на Беларусь імені Роберта Геніна — ураджэнца вёскі Красавічы, што пад Клімавічамі на Магілёўшчыне, майстра з плеяды Парыжскай школы. З пецярбургскага калегам абмяркоўваем пытанне, як сумесна зладзіць выстаўку ў Мінску.

— **Згадваючы калекцыянераў, ці можна, хаця б зольшага, сістэматызаваць зборы твораў мастацтва, што захоўваюцца ў прыватных фондах, і чые аўтары звязаны з нашай зямлёй?**

— Канкрэтны прыклад: творы Леаніда Шчамяляева, творчасцю якога мы ў галерэі займаемся апрыйёры, нават з дапамогай самога аўтара і даследчыкаў, па наяўнасці ў прыватных зборах улічаны пакуль не ўсе. Такая дакладная база даных пра наяўнасць ды месцазнаходжанне работ усіх аўтараў — выхадцаў з Беларусі, аб якой вы кажаце, — гэта праграма-максімум. На жаль, няма цэнтра, каб вакол яго згуртавацца працэс. Ім мог бы стаць Музей прыватных збораў, ідэя якога лунае ў паветры, аб ім мару і я.

Але і зараз магчыма скласці прыкладнае ўяўленне аб “карце твораў”. Безумоўна, работы выхадцаў з Беларусі сёння каціруюцца ў свеце, імі даражаць. І што цікава: у апошні час становіцца ўсё больш межных збіральных, якія наладжваюць кантакты з нашымі галерэямі, музеямі ды спецыялістамі, нават хочуць дапамагчы вярнуць сёе-тое на Беларусь.

— **У Галерэі Шчамяляева аспект вяртання каштоўнасцей рэалізуецца пэўным чынам у двух праектах — “Прыватная калекцыя” і “Метогім”. Мо варта падысці і да распрацоўкі праекта, наўпрост звязанага з вяртаннем імёнаў?**

— Як казала ўжо, нашы магчымасці, як фінансавыя, так і кадравыя, у плане разгортвання падобных доўгатэрміновых праектаў — надзвычай сціплыя. Задача пры рэалізацыі тых жа “...Калекцыі” і “Метогім”а — артыкуляцыя ўвагі на з’яве. Як толькі адкрыюцца больш сур’ёзныя магчымасці — ведаем, што рабіць, з кім і як. Адзін з маіх выставачных праектаў-мар — поўнамаштабная панарама мастацтва Беларусі. Маю на ўвазе, зразумела, і паказ работ, што захоўваюцца ў прыватных калекцыях. Апроч карцін, там мусіць прысутнічаць і карта, дзе будуць пазначаны мясціны, адкуль родам іх стваральнікі. Тое магла б быць эфектыўная піяр-акцыя для краіны.

У адным з сусветна вядомых часопісаў ёсць рубрыка “Правілы жыцця”. У Таццяны БЕМБЕЛЬ адно з іх, на маю думку, — наступнае: быць заўжды ў цэнтры падзей. “І — заставацца назіральнікам”, — дадала мая суразмоўца парадаксальна нашым разважаннем. Але зусім не парадоксамі, а канкрэтнымі вынікамі і перспектыўнымі праектамі аперывавала ў час нашай гутаркі кіраўнік Гарадской мастацкай галерэі твораў Леаніда Шчамяляева, мастацтвазнаўца, вядучая тэлепраграмы “Страсці па культуры” на тэлеканале “ЛАД”, куратар шматлікіх выставачных і іншых культурных праектаў у Беларусі і за мяжой. Таццяна Алегаўна прыйшла на сустрэчу адразу пасля абмеркавання з рэдактарам канала праектаў на новы эфірны сезон, таму і першае пытанне было менавіта пра іх.

“Вугал погляду” на



Фота Пятра ОВАДА

Калекцыі імёнаў і куратарскія каціроўкі

— **Наконт карты: гэта, апроч Віцебска Шагала, Смілавічы Суціна, Гомель Кікоіна, Клімавічы Геніна, Жалуд Крэменя, Зембін Надзеі Лежэ...**

— Я не забывалася б і пра Хруцкага, Бялыніцкага-Бірулю, Сергіевіча і шматлікія іншыя “трансгранічныя” імёны...

— **Мо прыцягненне бізнесу, артыкуляванне ўвагі на прэстыжы падобнага кшталту калекцыі, у тым ліку і “нагляднай картай” (тое ж, лічыце, — гатовая схема маршрутаў для арт-турыстаў і ўкладанняў у аб’екты культуры ды інфраструктуру), паспрыяла б вяртання работ вядомых майстроў на Беларусь у фармаце адмысловага музея?**

— Ведаю, што набыццё буйной калекцыі работ майстроў 1-й паловы ХХ стагоддзя і прывоз яе на Беларусь у бліжэйшы час запланаваны адной з прыватных фінансавых структур. Пра вынікі казаць зарана, але, здаецца, справа ідзе. Дай божа! Дарэчы, падказала спецыялістам імя таго самага Роберта Геніна, шэраг першакласных твораў якога выйшаў на еўрапейскі арт-рынак з прыватных збораў.

Працуючы на рэалізацыю пэўнага праекта, я пераканалася: адшукаць грошы пад канкрэтную ініцыятыву — магчыма, было б моцнае жаданне і “мускулісты канцэпт”, як кажа адзін крэатыўны калега. Паверце, як парадаксальна гэта ні гучыць, інвестарам з далёкага і блізкага замежжа таксама няпроста знайсці, каму аддаць свае грошы: патрэбны больш-менш якасныя і цікавыя прапановы. Яскравая ідэя — дэфіцыт. Нашы праблемы таксама часта палягаюць у адсутнасці прадуманага фандаізынга, ініцыятывы на месцах, у шэрагу юрыдычных нюансаў...

Зразумела, актуальным ды неабходным застаецца і абмен вопытам у сферы культуры краіны. Скажам, наша галерэя часцяком выпраўляецца ў рэгіёны, у тым жа Мастоцкі музей Георгія Паплаўскага ў Бабруйску, у Карцінную галерэю Гаўрылы Вашчанкі ў Гомелі (абмяняемся выстаўкамі ў верасні), наладжвае кантакт з вілейскім музеем і выставачнай залай, каб, першае, прадэманстраваць фонды, а другое — падзяліцца карысным вопытам з калегамі. Бо далёка не кожная ўстанова культуры можа накіраваць спецыяліста на семінар, тым больш — за мяжу.

— **Пытанні дзяржаўна-прыватнага, міжнароднага супрацоўніцтва адразу сведчаць аб запатрабаванасці сферы ў прафесійных эканамістах, маркетологах... Карацей, упіраюцца ў кадравую праблему. Ці маем рэальна адпаведныя патрабаванні сучаснага арт-працэсу кадры?**

— Тых жа менеджараў сацыякультурнай дзейнасці рыхтуе БДУКІМ, выпускаюць ВНУ і музейшчыкаў. Аднак праблема ў тым, што канчатковая падрыхтоўка спецыяліста — заўсёды пытанне практыкі, гадоў пяці працы ў пэўнай установе, тым больш, калі яна “завязана” на сучасным мастацкім працэсе. Прыклад? У нашай галерэі працуе Марыя Міхайлава (яна публікуецца і на старонках “К”, што я ўсяляк падтрымліваю), якая скончыла БДУ па музейнай спецыялізацыі. Цягам некалькіх гадоў назіраю рост маладога спецыяліста: умненне ствараць экспазіцыю, пісаць эксплікацыю, ажыццяўляць куратарства канкрэтнага праекта... Цяпер Марыя рыхтуе даклад па музейным маркетынгу на прыкладзе нашай галерэі для канферэнцыі ў Чэхіі. Але ўдзел будзе дыстанцыйным.

Існуе шэраг іншых праблем у кадравым аспекце пытання. Уявім: утвараецца цэнтр, які мае на мэце прасоўванне сучаснага мастацтва і пошукам сродкаў для яго развіцця. Паўстае пытанне, з аднаго боку, аб адпаведных спецыялістах — не па дыплومه, а па якасці практыкі, а з іншага — пра адпаведны штатны расклад: пакуль у даведніках, што рэгламентуюць пасады ва ўстановах культуры, няма назваў “куратар”, “фандрайзер”, толькі пачынаюцца з’яўляцца маркетологі і менеджары... Я сутыкнулася з гэтай праблемай, калі распрацавала летась праект Цэнтра міжнароднага культурнага супрацоўніцтва як інструменту пошуку і атрымання інвестыцыі ў галіну. Нават, калі структура ўтвораў, кіраўнік не зможа афіцыйна ўзяць на працу тых людзей, якія патрэбны для дасягнення запланаванага выніку. Удзячная Міністэрству культуры краіны, што пад час пасяджэння калегіі сёлета запрасілі акрэсліць, у прыватнасці, і гэтую праблему.

— **Але ж пытанні са штатамі ў большасці выпадкаў можна вырашаць на мясцовым узроўні... Дарэчы, чым не тэма для чарговага эфіру “Страсцей па культуры”?**

— Такія тэмы, як мадэрнізацыя сферы культуры, яе дзяржаўнага сегмента, актуалізацыя патэнцыялу, вартыя таго, каб быць агучнымі і абмеркаванымі на тэлеэкране. І нашу аўдыторыю, якая складаецца не толькі з прафесіяналаў сферы, а з тых жа фізікаў, інжынераў, медыкаў і іншых “проста культурных людзей”, яны “зацяляць”. Дарэчы, я неаднойчы адзначала, што сярод калекцыянераў мастацтва менавіта “тэхнароў” — найбольш. У шырокім сэнсе, бачу гледачоў ток-шоу культурнай элітай, і не толькі сталічнай, але і рэгіянальнай. Вядома, прадумваючы тэматыку, нельга забывацца і на рэйтынгі. Сутнасць ток-шоу вымагае вострых момантаў і “страсцей”, а страсці “па культуры” — найперш страсці духу і інтэлекту.

— **Пытанне як да куратара шматлікіх праектаў: якім чынам рыхтаваць спецыялістаў для прэзентацыі contemporary art, скажам, на чарговым, 55-м Венецыянскім біенале?**

— Найперш скажу, што contemporary art, хаця і гучыць тое парадоксам, — гэта для мяне асабіста ўжо не тое каб зусім сучаснае... Тое, што некалі было яго першаснай “працэсуйнага сутнасцю”, пошукам новага, у наш час моцна камерцыйлізавалася, “агламурылася”, забяспечылася моцнай фінансавай дынамікай, абрасло сваім істэблішмэнтам, стала глабальным інстытутам, які патрабуе новага “прадукту” штодзень... Існуе глабальная сістэма, інфраструктура, яна працуе, і ўсё ОК. Сама “актуальнасць” стала таварам, і гэта мяне раздражняе не толькі як прафесіянала, але і як спажывца культуры. Для мяне ўсё больш актуальным робіцца “неактуальнае”, пазачасовае.

У contemporary art мы вымушаны праходзіць этапы развіцця ў паскораным рэжыме. У хуткім часе, спадзяюся, увойдзем у сістэму, пераадолеем наіўныя захапленні, набяромся вопыту. І вучыцца, і стажыравацца ў гэтай галіне таксама трэба. А там, можа, і наш уласны геній на падрыхтаванай глебе з з’явіцца...

Калі ж весці гаворку пра куратараў, якіх рыхтаваць... Ды проста: ставіць у асітэнты да лепшых куратараў хаця б з Вільнюса, Кіева, Варшавы, Масквы... З правам прымаючага боку адсылаць назад стажора, калі не спраўляецца. Натуральны адбор: жорстка, але эфектыўна. Я так буду рабіць, калі ў мяне будзе магчымасць дасылаць сваіх выхаванцаў.

— **Наколькі моцныя сілы ў творчай моладзі, каб выканаць куратарскую праграму таго ж Біенале?**

— Пакаленне 22 — 25-гадовых мне падабаецца імгэтам і няўрымліваасцю. Ёсць адукаваныя, падрыхтаваныя, таленавітыя. Першае, што прыйшло на памяць з нядаўніх куратарскіх работ маладых — праект Аксаны Жгіроўскай “Aeternus et momentum”, што быў прадстаўлены ў сталіцы сёлета. Ёсць і іншыя, на якіх з задавальненнем затрымліваецца маё вока. І ім трэба дапамагчы арганізацыйна, а ў астатнім — даць месца і назіраць за працай.

Сяргей ТРАФІЛАЎ

Як “Скрасці Бельмандо”?

Новую, чатырохсерыйную, камедыю здымае гэтымі днямі Белтэлерадыёкампанія.

Служка “Скрасці Бельмандо”, як мяркуецца, мае выйсці на экраны да Новага года. Яе рэжысёр — вядомы пастаноўшчык мастацкага і дакументальнага кіно Мікалай Князеў. А галоўныя ролі выконваюць беларускія і расійскія акцёры, у прыватнасці — знакамідыя Анатоль Кот і Аляксандр Панкратыў-Чорны.

Як абяцаюць стваральнікі, у карціне будзе і захапляльны сюжэт, і нечаканыя перазовы з Сярэднявеччым, і артысты-жывёлы. А ўся дзея служкі разгортваецца менавіта ў Беларусі.

“...Сэрца” эксперыменту

Напрыканцы ліпеня Гомельскі дзяржаўны тэатр лялек прадставіў апошняю прэм’еру сезона — спектакль “Сабачае сэрца” паводле аднайменнай аповесці М.Булгакава.

Дарэчы, гэта ўжо своеасаблівае традыцыя для тэатра: завяршаць сезон новай пастаноўкай для дарослых. Пазалетаў гэта была “Памінальная малітва” Р.Горына, у 2010-м — “Леваруцыйная фантазія” Ж.Ануя.

Рэжысёр Рыгор Гольдман вызначыў жанр новага спектакля як “эксперымент у дзюво дзях”. Перад гледачом — сінтэтычны спектакль, дзе спалучаецца ігра акцёраў і лялек. Ягоны шлях на сцэне — ужо ў наступным сезоне.

Палітра і метафары

У Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь працуе персанальная выстаўка жывапісу і графікі Ігара Карпава.

Аўтар — выпускнік Акадэміі мастацтваў СССР, архітэктар. Серыя з трыццаці агонных карцін, прадстаўленых у Нацыянальным гістарычным, створана ў 2003 — 2004 гг. Гэты перыяд для аўтара насычаны важнымі падзеямі, глыбокімі ўражаннямі і асабістымі перажываннямі.

Малюнічыя сюррэалістычныя кампазіцыі Ігара Карпава вылучаюцца каларытам, экспрэсіяй. Колер у іх адгрывае вядучую ролю. Палітра мастака выяўляе тонкія псіхалагічныя адценні настрою, эмацыйнасці. У карцінах Ігара Карпава — і міфалогія, і паэтыка, і сакральнасць.

Святло па Драздовічу

Сваю галерэйную залу Мінскі абласны цэнтр народнай творчасці прадаставіў сучасным беларускім мастакам, якія працуюць у сюррэалістычным кірунку.

Экспазіцыя, што мае назву “Сонечны дыск”, прысвечана святлу, а ўсе мастакі, чые работы прадстаўлены ў ёй, уваходзяць у творчую групу “Земнасвятло”. Гэтымі днямі выстаўляюцца Галіна Горава, Аляксандр Завадскі, Максім Малышэў, Андрэй Меранкоў, Наталля Міронава, Ала Няхайчык, Генадзь Лойка.

Дарэчы, тэрмін, які даў найменне суполцы, вынайшаў у свой час мастак Язэп Драздовіч для абазначэння натуральнага асвятлення паверхні Месяца Зямлёю.

Мастакам-сюррэалістам цікавы менавіта светлы бок падсвядомасці чалавека, іх радуе і здзіўляе, што карціны і вобразы сной складаюцца ў адмысловыя сюжэты. У іх часта сустракаюцца “цытаты” з дзяцінства — найбольш яркага перыяду ў жыцці чалавека.



Натуральна, гэты "праязны па Нясвіжы" абдыцеца кліенту ў прыстойную суму. Але такі варыянт, безумоўна, не будзе безальтэрнатыўным. Ахвотныя здолеюць абраць тая аб'екты або часткі экспазіцыі, якія ім найбольш да густу.

У той самы час, каласальны наплыў турыстаў, які назіраецца ўжо сёння, а заўтра, па адкрыцці ўсіх залаў, можа павялічыцца ў разы, прымушае задумацца пра такія меры, як "чанавыя бар'еры". У выпадку ўжо дзеючых еўрапейскіх турадметнасцей першай велічыні (да якіх, спадзяёмся, далучыцца і Нясвіжская рэзідэнцыя) высокія цэны білетаў абумоўлены не толькі эканамічнымі фактарамі, але і фізічнай умяшчальнасцю музейнай пра-

Праязны па Нясвіжы

Чым "уплесці" турыста ў "канву замка"?

Складаная і шматэтапная рэстаўрацыя колішняй рэзідэнцыі Радзівілаў у Нясвіжы набліжаецца да свайго лагічнага завяршэння. Да 15 жніўня там маюць завяршыцца агульнабудаўнічыя работы — такі тэрмін быў акрэслены пад час чарговага пасяджэння рэстаўрацыйнага штаба, якое адбылося 3 жніўня з удзелам старшыні Мінскага аблвыканкама Барыса Батуры. Намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Віктар Кураш не сумняецца ў тым, што гэтая задача будзе выканана: — Па вялікім рахунку, будаўнічыя работы ўжо скончаны. Сёння будаўнікі папросту выпраўляюць свае дробныя агрэхі. І засталася ім — зусім няшмат...



Фрагменты адноўленых інтэр'ераў Нясвіжскага палаца Радзівілаў.

У гэтыя спякотныя жнівеньскія дні Нясвіжская рэзідэнцыя ўяўляе досыць дзіўную карціну: сямтам усё яшчэ завіхаюцца будаўнікі, а ў той самы час да ўваходнай брамы несупынна рушаць малыя і вялікія групы турыстаў — усіх узростаў, сацыяльных статусаў ды нацыянальнасцей. Павелічэнне колькасці наведвальнікаў замка ў параўнанні з мінулымі гадамі (не кажучы ўжо пра больш даўнія часы) відаць нават няўзброеным вокам. І гэта нават нягледзячы на тое, што для турыстаў пакуль даступная толькі пэўная частка рэзідэнцыі: яе ўнутраны двор перагароджвае "чырвоная сценка", і там пакуль яшчэ вядуцца работы. Але праз які тыдзень яна мае знікнуць, і ў дворыку замка будуць непадзельна "валадарыць" турысты.

Як адзначыла намеснік дырэктара Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка Наталля Жарко, ужо ў другой палове верасня наведвальнікі здолеюць пабываць у тых залах рэзідэнцыі, якія былі закрытыя для агульнага доступу многія дзесяцігоддзі. Прычым карпатлівыя рэстаўрацыйныя работы ў інтэр'ерах будуць доўжыцца яшчэ не адзін месяц — да канца гэтага года. Як адзначыў губернатар Міншчыны,

Кавярняў хопіць на ўсіх

Пад час нарады ў Нясвіжскім замку Барыс Батура закрунуў і пытанне развіцця турінфраструктуры вакол гэтага знакавага аб'екта. Кавярняў апошнім часам у Нясвіжы паболела. Напэўна, сяадзначыў губернатар Міншчыны,

катэгорыі" гэты горад у згаданай намінацыі і ўвогуле чэмпіён. Але... У "гадзіны пік" турыстычнай актыўнасці паабедаць удаецца не ўсім ахвотным. Да таго ж, многія пункты харчавання прадстаўлены ў самым тандэнтным варыянце: брызентавыя намёты, пластыкавы посуд, распушчальная кава... Як адзначыў губерна-



Апошнія штрыхі.



Барыса Батуру (другі справа) з ходам работ знаёмяць Віктар Кураш (другі злева) і Іван Крупко (першы справа).

тар Міншчыны, у ваколіцах помніка сусветнага значэння такі сэрвіс выглядае несамавіта.

Зрэшты, як запэўніў яго старшыня Нясвіжскага райвыканкама Іван Крупко, ужо неўзабаве месцаў у добрых кавярнях хопіць усім наведвальнікам замка. Да тых, што адкрыюцца непасрэдна на яго тэрыторыі, далучыцца і бар непадальк ад увахода — у адной з нягглых пабудов савецкага часу, якая мае быць да непазнавальнасці перайначана.

Білетны прэйскурант

Пад час нарады з удзелам губернатара ўзнімалася і пытанне кошту білета. Сёння ён складае восем тысяч рублёў для дарослага. Як адзначыў Барыс Батура, гэтая лічба павінна ўзрасці прапарцыяна з адкрытымі для турыстаў музейнымі плошчамі.

Пацікавіліся на гэты конт меркаваннем саміх турыстаў. Бацька вялікай сям'і Яўген Паўлавіч ахвотна пагадзіўся з тым, што плата за ўваход на такі аб'ект не мусіць быць сімвалічнай.

— Калі завершыцца рэстаўрацыя, цана білета павінна быць тысяч дваццаць, — лічыць ён. — Ды, у той самы час, і не нашмат большай, бо інакш нашай сям'і гэты замак будзе проста не па кішэні...

І сапраўды, тут вельмі важна знайсці "залатую сярэдзіну": каб было нятанна, але даступна. Па словах Наталлі Жарко, варыянты цановай палітыкі музея-запаведніка сёння прапрацоўваюцца. Пра дэталі казаць пакуль зарана, але ясна адно: палітыка гэтая будзе гнуткай.

— Магчыма, будзе ўведзены адзіны білет, які дазволіць наведваць не толькі замак, але і іншыя нясвіжскія адметнасці, — кажа намеснік дырэктара музея-запаведніка.

сторы — любыя сцены ўсё ж не гумовыя... Таму, да прыкладу, уваход у кракаўскі Вавель — зусім бясплатны, а вось за кожны з яго музеяў турыст мусіць заплаціць асобна ды яшчэ і адстаяць невялікую чаргу.

Але самае галоўнае — каб замка "хапіла на ўсіх". У тым ліку — і на людзей з невялікім дастаткам, і нават на самых "эканомных", якія ў першы раз прыехалі ў Нясвіж "чыста дзеля спартыўнай цікавасці".

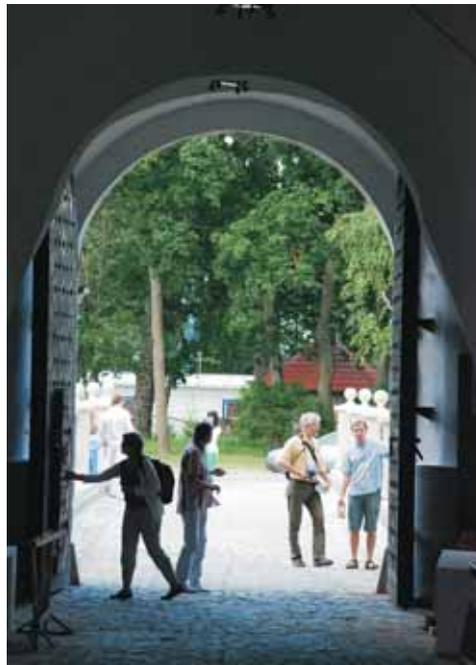
Чарговая фотасесія Юрыя Іванова, зробленая з вышыні амаль 30-метровага крана, якім кіраваў машыніст Віталь Рымашэўскі, выклікала сярод выпадковых турыстаў не абы-які ажыятаж. Хтосьці ўтрапена шчоўкаў сваім мабільнікам, а хтосьці на поўным сур'ёзе ўспрыняў гэта як дадатковую платную паслугу і пытаў, дзе прадаюць білеткі. Уласна, мы — да таго, што элементы атракцыі ды анімацыі, удала ўплеценія ў "канву замка", безумоўна, будуць вельмі запатрабаваны. І могуць стаць добрай крыніцай дадатковых фінансавых паступленняў.



Як адзначыў Віктар Кураш, пэўныя "рабочыя пытанні" да пастаўшчыкоў і субпадрадчыкоў узнікаюць і сёння. Але ўсе тая праблемкі не маюць глабальнага характару і павінны вырашыцца ўжо неўзабаве.

— Усе пытанні ўрэгуляваны, праца ідзе ў добрым тэмпе, і таму прысутнічаць сёння на гэтым рэстаўрацыйным штабе мне было вельмі прыемна, — падзяліўся пасля пасяджэння сваімі ўражаннямі Барыс Батура.

Ілья СВІРЫН
Юрый ІВАНОЎ (фота),
нашы спецкарэспандэнты
Мінск — Нясвіж — Мінск



Наведваць палац можна ўжо цяпер.

Традыцыйна спакойныя летнія месяцы, калі тэатральныя калектывы краіны, ахопленыя адпачываннем, рыхтуюцца да чарговых скарэнняў творчых вяршынь, на старонках “К” мы падводзім вынікі мінулага сезона. Дакладней — дзелімся ўласнымі назіраннямі ды ўзнікаючымі з гэтай нагоды думкамі. Бо вынік, як вядома, мае на ўвазе пэўнае падвядзенне рахункаў, зафіксаванае дакладна акрэсленым часавым прамеркам. Тэатральнае ж мастацтва каштоўнае, у першую чаргу, не вынікам, а тым працэсам, які яно спараджае (калі гэта атрымліваецца), стымулюе і, у ідэале, нават развівае.



Сцена са спектакля “Вяселле Крачынскага”.

Джокер у “буціку”

Сезон
2010 — 2011

Асаблівасці нацыянальнага тэатральнага плавання



Сцена са спектакля “Вячэрні, або Тэатр Уршулі Радзівіл”.

Які сезон запар лаўлю сябе на думцы, што беларускія творцы не вельмі песцяць нас, глядачоў, тэатральнымі падзеямі: надта ж доўга даводзіцца прыкідаваць, калі хтосьці з “нетэатральных” прыяцеляў спрабуе выведзець пра “стопрацэнтны” спектакль, паход на які пры любым раскладзе не станеца марнаваннем часу. У такіх выпадках немінуча даводзіцца “распачынаць торг”: выпытваць, чаго канкрэтна чалавек жадае ад паходу ў тэатр, да чаго схіляецца... У выніку адчуваеш сябе кансультантам у “буціку сцэнічнага мастацтва”, які высвятляе густы патэнцыйнага пакупніка для таго, каб выбраць і прапанаваць яму той тавар, які калі не задаволяць яго, дык, па меншай меры, не выкліча адмоўнай рэакцыі. І так хочацца мець “у кішні” хаця б пару-тройку назваў, якія, бы картачныя джокеры, можна было б дастаць у любым выпадку і сказаць: вось тут — не прагадаеш!

Дакрануцца — гэта вам не тыцнуць пальцам!

Зрэшты, асабіста мне мінулы сезон падарыў адзін такі беларускі спектакль, які, уласна кажучы, не фігуруе ў катэгорыі “тэатральнага прадукту”, а цалкам адпавядае паняццю твора мастацтва. Гэта — “Вячэрні” Вітальды Гамбровіча ў Беларускай дзяржаўнай тэатры лялек у пастаноўцы Аляксандра Янушкевіча. І як летась “Драй швэстэрн” Аляксея Ляляўскага ў гэтым жа тэатры “выцягнуў” увесь сезон, так сёлета такім выратавальным кругам стала работа Аляксандра Янушкевіча.

Не спыняючыся падрабязна на самім спектаклі (“К” друкавала рэцэнзію на яго ў № 24 за 2011 г.), хочацца адзначыць той факт, што “Вячэрні” ў пастаноўцы Янушкевіча — гэта калі не ўзор, то дакладна — напамінак пра тое, якога ўзроўню творчыя задачы мусіць ставіць перад сабой рэжысёр для таго, каб ягоная пастаноўка не проста “прадалася”, але і была цікавая з пункту гледжання мастацтва, развіцця і руху творчай думкі. Бо не сакрэт, што за апошні час (нездарма XX стагоддзе лічылася векам рэжысёрскага тэатра) сама сутнасць гэтай прафесіі істотным чынам змянілася. У першую чаргу — у сувязі з новымі рэпертуарнымі рэаліямі. Калі раней на сцэне класіка зусім не мела дамінуючых пазіцый і прэм’ерай называлася першае публічнае выкананне твора, задача рэжысёра ў значнай ступені заключалася ў тым, каб матэрыялізаваць свет герояў драматурга і іх думкі. Сёння ж, калі ў шэрагах пастацовак сапраўдныя “прэм’еры” на сцэне здараюцца ў разы радзей, а персанажы Шэкспіра, Чэхава ды іншых класікаў ўжо зноў сталі добра вядомымі, рэжысёр перадае цікавіць глядача выклікае як “праваднік” драматургіі на сцэну. Публіка ў зале чакае: што ж можа і хоча сказаць ім сам рэжысёр сёння, звяртаючыся да таго або іншага драматургічнага твора? Якія думкі, што хвалююць яго, акажуцца сугучнымі з тым, чым жыве і аб чым думае глядач?

Як паказвае мінулы сезон, акурат гэта многія рэжысёры, асабліва сталічныя, чамусьці не бяруць альбо не жадаюць браць у разлік. Яны разважаюць пра адукцыйную функцыю тэатра, і пад гэтай “шыльдай” займаюцца тым, што чарго-

публіку. Ды толькі ў гэтым выпадку чамусьці ўзнікае заканамернае пытанне: чаму ж самыя дарагія кошты тэатры ўстанаўліваюць акурат на прэм’ерныя паказы, калі яны апрыйёры, па прызнанні саміх жа рэжысёраў, яшчэ “сырыя” і “недашліфаваныя”? І каму з глядачоў цікава чытаць рэцэнзіі на падзеі паўгадавой даўніны?

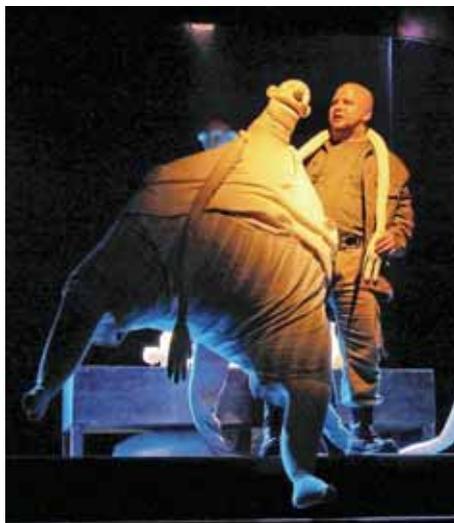
Між тым, “ведучыся” на піяр вакол імёнаў і калектываў навідавоку, здараецца, што падзеі, якія насамрэч мусілі б быць у цэнтры ўвагі, застаюцца быццам бы ўбаку. Іх галоўныя “дзейныя асобы” з прычыны ўласнай сціпласці не крычаць аб поспехах, і тое, чым па праве можна было б ганарыцца, не знаходзіць увагі і, адпаведна, шырокага асвятлення.

“Памер” не мае значэння

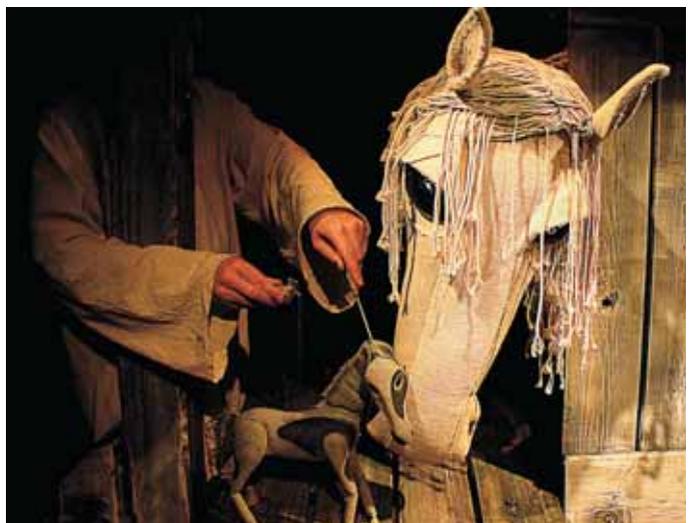
Пра тое, што сучасны тэатр страчвае свайго разузнавага, інтэлектуальнага глядача, усё актыўней ператвараючыся ў “фабрыку” па вытворчасці “тэатральнага прадукту”, у апошнія гады не пісаў толькі лянвы. Так, тэндэнцыя гэтая відавочная настолькі, што абмінуць яе ўвагай немагчыма. Ды ўсё ж сітуацыя мінулага сезона прадэманстравала, што не ўсё так лінейна, як можа падацца на першы погляд. І, па-ранейшаму, далёка не ўся глядацкая аўдыторыя складаецца выключна са “спажывоў” — што прыемна, немаляую частку публікі складаюць тыя, хто прыходзіць у тэатр з пэўнымі чаканнямі і “паправавальнасцю” да відовішчаў, якія будуць прадстаўлены на сцэне. І ў гэтым плане паказальным стаўся спектакль “Выкраданне Еўропы, або Тэатр Уршулі Радзівіл” Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы ў рэжысуры Мікалая Пінігіна, заяўлены яго стваральнікамі як “адкрыццё” вытокаў прафесійнага тэатра на Беларусі. Пастаноўка, бюджэт якой называюць ці не самым вялікім за ўсю гісторыю прафесійнага драматычнага тэатра ў нашай краіне, заяўлялася як творчае адкрыццё і будучы шэдэўр сучаснага нацыянальнага мастацтва. Аднак у выніку яна выклікала даволі шырокія абмеркаванні і супярэчнасці ў адносінах да таго сцэнічнага выніку, які прапанаваў тэатр.

Асабіста я паглядзела спектакль двойчы: першы раз — у коле тэатраль-

Сцена са спектакля “Даходнае месца”.



Сцена са спектакля “Вячэрні”.



Сцена са спектакля “Халстаймер”.

вы раз “пераказваюць” на сцэне даўно вядомыя класічныя творы. Маўляў, гэта — для тых, хто яшчэ не здолеў прачытаць саму г’есу ў арыгінале. А потым здзіўляюцца, чаму пасля прагляду такіх спектакляў, як, прыкладам, “Вяселле Крачынскага” Сухава-Кабіліна ў Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатры імя Максіма Горкага, глядач выходзіць зусім не з унутраным піетэтам, а з адчуваннем таго, што яму папросту “папаўнялі інтэлектуальны багаж”. Ды, прынамсі, грашыць гэтым не толькі сталіца — бадай, адным з самых яркіх “узораў” падобнага падыходу да драматургічнага матэрыялу і, адпаведна, да глядачоў, стаўся спектакль “Даходнае месца” А.Астроўскага на сцэне Гомельскага абласнога драматычнага тэатра ў пастаноўцы Рыгора Гольдмана. Вывучаны акцёрамі тэкст, дэкарацыі і мізансцэны ў стылі XIX стагоддзя, “выбудаваныя” акцёрскія “жарсці” і — перакананасць у тым, што гэтага цалкам дастаткова для таго, каб забяспечыць будучаму спектаклю поспех.

Піяр пад час...

Яшчэ адной тэндэнцыяй, якая сёлета значным чынам абвастралася ў сталіцы, стала імкненне прыцягнуць журналістаў, крытыкаў да асвятлення тых самых прэм’ер паводле запраграмаванай самім тэатрам лініі. Маўляў, яны павінны адчуць усю важнасць і неабходнасць плячу

ў плячу з тэатрамі займацца згаданым “адукаваннем народных мас” і тлумачыць патэнцыйным спажывоўцам, што тыя прадукты, якія выходзяць на сцэнах нашых акадэмічных тэатраў, — гэта апрыйёры ўзоры высокага мастацтва, і сумнявацца ў апошнім не выпадае.

Калі ж крытыкі “чамусьці” не пагаджаюцца з такой пастаноўкай пытання і кажуць, што здольныя самастойна ацаніць мастацкую вартасць таго або іншага спектакля, узнікае другая “песня” — пра тое, што па-сапраўдному зразумець вартасць пастаноўкі можна толькі пасля яе дзясятага-пятнацатага паказу на

ў мінулым сезоне акурат так сталася з надзвычайнай перамогай айчынных лялечнікаў з Брэста. Беларускае калектыву, які цягам апошніх гадоў стаў вядомым у Еўропе як адна з моцных тэатральных труп, сёлета на XV Сусветным фестывалі тэатраў лялек у Празе заваяваў тры дыпламы — за лепшую рэжысуру, сцэнаграфію і музычнае афармленне, — а таксама найвышэйшую ўзнагароду форуму — Гран-пры! Першым у гісторыі сусветнай “алімпіяды” лялечнікаў (гл. “К” № 26 за 2011 г.) ён сабраў такую колькасць адзнак. І — прадэманстрававу, што сапраўднае мастацтва не патрабуе “тлумачэнняў” адносна ўласнай прагрэсі-

най публікі, пад час адкрытай здачы пастаноўкі, і другі — праз пару месяцаў, разам са “звычайнымі” глядачамі. І, што важна, многія з тых пытанняў, якія прыпісваліся “спакушанасці” глядачоў-тэатралаў, узніклі і ў звычайных людзей, што прыйшлі ў тэатр за ўласныя грошы. Міжволі ўзгадалася выказанне аднаго з тэатральных класікаў наконт таго, што публіку не падманеш!..

Т.К.
Фота Юрыя ІВАНОВА,
Аляксандра ДЗМІТРЫЕВА
і з архіва газеты.
(Заканчэнне будзе.)



С.Пыжыкаў. "Шквал".

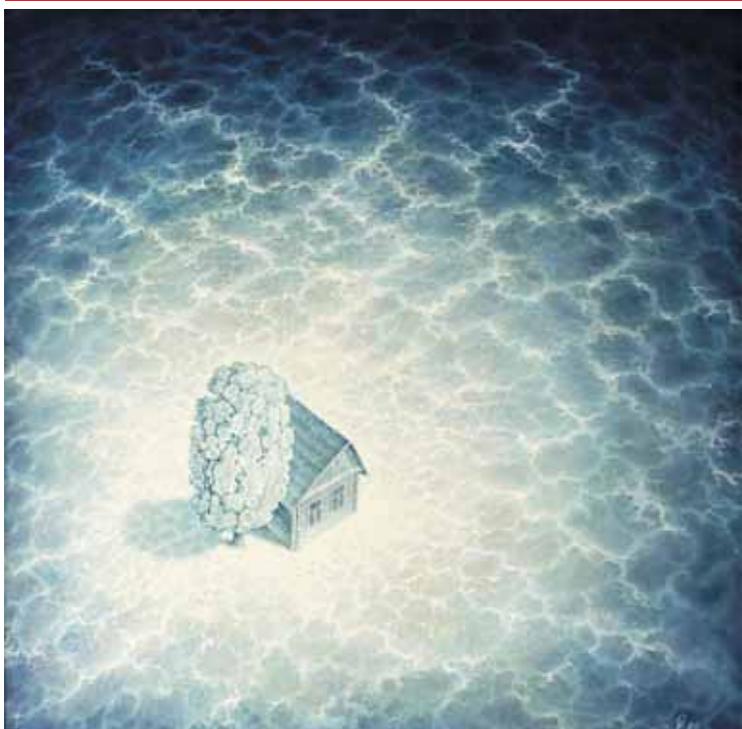
Сёлета тонкі жывапісец з дызайнерскай адукацыяй Сяргей Пыжыкаў святкуе 60-годдзе. Бясспрэчна, лепшы падарунак да юбілею творцы — персанальную выстаўку у Палацы мастацтва — зрабіў Беларускі саюз мастакоў.

паступова пераходзяць у лініі маланкі ("Метамарфозы") — такі прыём метафарычнай мінімалістычнасці вобразаў уласцівы ўсім работам мастака. Дарэчы, своеасаблівай метафарай на палотнах Пыжыкава выступае і колер: цікава, што асноўны колеравы арсенал жывапісца складаюць адценні блакітнага, але агульны настрой твораў — вельмі цёплы.

Увогуле, работы мастака вылучаюцца лёгкасцю, празрыстасцю, пейзажы Пыжыкава нібыта зацягнуты лёгкай дымкай. Дасягаецца такі эфект не у апошнюю

"Арсенал" мяккіх абблокаў

На мяжы рэальнасці і касмічнасці



С.Пыжыкаў. "Вечар дня".

чаргу дзякуючы матэрыялам, з якімі працуе творца, — акрылу і тэмперы. У адрозненне ад алею, які выглядае больш цяжка, а таксама пакідае бляск, фарбы на воднай аснове дазваляюць незвычайным пералівам на палотнах Пыжыкава ператварацца ў фантастычныя выявы. І, у той жа час, лёгкі мазок майстра прадстаўляе глядачу надзвычай рэалістычныя, жывыя праявы рэчаіснасці: аблогі на ягоных палотнах такія мяккія, што хочацца да іх дакрануцца, а паветра такое празрыстае, што хочацца падысці да карціны і, непрыкметна для іншых наведвальнікаў, удыхнуць яго...

На выстаўцы прадстаўлены і акварэльныя эцюды, якія нельга пакінуць без увагі: здзіўляе, як усяго некалькімі мазкамі, па сьрым, без дробных дэталей і прамалінейных элементаў, мастак стварае паўнаватраснае прыроднае асяроддзе. Адчуванне прасторы, уласцівае вялікім палотнам аўтара, бачнае і ў акварэльных работах.

Дарэчы, тое, што Сяргей Пыжыкаў не толькі скончыў аддзяленне дызайну БДТМІ, але і выкладае дадзеную спецыяльнасць у БНТУ, адбіваецца і на жывапісе майстра. Па словах самога творцы, працэс стварэння новага мастацкага вобраза — гэта выбудоўванне паралелей і асацыяцый, што з'яўляецца асновай нараджэння ідэй у дызайне. Большасць сюжэтаў (асабліва гэта датычыцца міфічных, "іншапланетных" пейзажаў) — пераасэнсаваныя з'явы асяроддзя.

Дар'я ДАНИЛЕВІЧ

Асноўная частка экспазіцыі — лірыка-філасофскія палотны, поўныя алегорый і сімвалаў. Улюбёны жанр мастака — пейзаж — прадстаўлены ва ўсіх сваіх праявах, ва ўсіх адценнях: ад сонечнай раніцы да разгулу стыхіі. І тым не менш, увасобіць на палатне стан прыроды — не першачарговая задача мастака. Яго творы — не адлюстраванне рэчаіснасці, наадварот:

свае сюжэты Пыжыкаў знаходзіць на мяжы рэальнага і касмічнага, уяўнага і метафізічнага. Жывапісныя метафары мастака вельмі ёмістыя: на палотнах не ўбачыш мноства дэталей і падрабязнасцей — сэнс і звышідэя твора будуць відавочнымі дзякуючы некалькім штрихам. Сярод пышных абблокаў — невялічкі астравок з хаткамі сярод дрэў ("Рай зямны"), лініі дрэва

У Малой зале Музея сучаснага выяўленчага мастацтва завяршаецца выстаўка керамікі "Актуальная форма". Шасцёра сталых і малых аўтараў прадставілі свае найноўшыя творы.

Ганна Апалайка, Аляксандра Дзятлава, Кацярына Шэйна, Леанід Трацэўскі, Ганна Амбросова і Аляксандр Костка прынялі ўдзел у гэтым праекце. Калі заходзіш у экспазіцыйнае памяшканне, адразу адчуваеш нестандартнасць мыслення творцаў і адзінства ўсёй выстаўкі. Кожны эксперымент з гліны ўдала ўпісваецца ў яе канцэпцыю: усе элементы форм вызначаюць змест твора, яго сэнс.

Кампазіцыя "Мядзведзь" Кацярыны Шэйна звяртае ўвагу на тое, што знешні выгляд можа быць значна

"Блюда" для "Мядзведзя" Актуальныя формы эксперыментаў



У экспазіцыйнай зале музея.

пра сцейным за ўнутраную складанасць. "Эфект вады" Аляска Косткі дэманструе тамарфо-

зы — з простага кавалка дрэва да аб'екта мастацтва. Адным з самых дасканалых з'яўляецца работа Аляксандры Дзятлавай "Блюда", якая можа лічыцца не толькі ўпрыгожаннем галерэі, але і інтэр'ера дома.

Усе аўтары скончылі ВНУ культуры і мастацтва і сёння актыўна займаюцца выставачнай, а некаторыя — і выкладчыцкай дзейнасцю.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

Г.Амбросова. "Ваза".

Медытацыя Загадка і спакой на "Знаку Вады" палітры



В.Касцючэнка. "Укыванне".

Выстаўка Васіля Касцючэнка "Знак Вады" працуе ў сталічным Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва. Творца асэнсоўвае ролю гэтай субстанцыі ў жыцці чалавека.

Жывапісныя палотны мастака поўныя блакіту. Людзі п'юць, мыюцца, атрымліваюць асалоду ад купання — усё гэта выглядае як ачышчэнне, пазбаўленне ад бруду, тлуму, жорсткасці. Вочы ці не кожнага героя на карцінах — такога ж чыстага колеру. Нягледзячы на яркую палітру творцы, ягоную любоў да палаючага чырвонага тону, творы напоўнены спакоем, медытацыйнасцю.

Васіль Касцючэнка стварыў дадзены арт-праект з думкамі пра тое, што вада, як і наша жыццё, — непрадказальная, поўная гармоніі і хаосу. Найлепш гэтая ідэя выяўляецца ў пейзажах мастака. Бы мазаіка, складваецца незвычайнае палатно з імгненнай светлымі і цёмнымі спалохамі. Прырода жыве, свет набывае новыя рысы дзякуючы фантазіі творцы.

Добра ўдаюцца мастаку і нацюрморты, хоць яны і выбіваюцца з яго ўласнага, пазнавальнага, стылю. Васіль Касцючэнка адыходзіць ад канонаў, што ўласцівыя выяўленню некаторых тэм ("Велікодны нацюрморт"), ён можа быць загадкавым і непэўторным.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ



В.Касцючэнка. "Людзі, якія п'юць ваду. Кампазіцыя 5".

Гліна, якая сумуе па моры

У гомельскай Карціннай галерэі Гаўрылы Вашчанкі ў рамках праекта "Культурная сталіца Беларусі" працуе выстаўка беларускага кераміста Тамары Курачыцкай.

У актыве Тамары Курачыцкай — дзесяць персанальных выставак. Мастачка стварае свае работы, у асноўным, для пэўных экспазіцый. Час ад часу працуе над заказамі дзяржаўных і прыватных арганізацый: падбірае гатовыя або стварае новыя вырабы для офісаў, жылых памяшканняў. Ёю створана блізу 80 эталонаў для камбіната прыкладнага мастацтва. Тамара Мікалаеўна займалася афармленнем прэзідэнт-цэнтра ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі, фае канферэнц-залы ў Мірскім замку.

На выстаўцы прадстаўлены яе работы, якія выкананы ў тэхніцы мазаічнага выкладвання, аб'ёмныя творы з шамотнай масы, дробная пластыка з гліны. Кожны кавалачак гліны падфарбоўваецца рознымі колерамі — глазуру мастачка рэдка выкарыстоўвае ў працы. Гледзячы на творы, прадстаўлены ў экспазіцыі, складана сабе ўявіць, што ўсё гэта выканана рукамі хрупкай жанчыны, бо працэс стварэння керамічнай скульптуры — даволі складаны. На ўвасабленне ж некаторых кампазіцый патрабуецца амаль паўгода. Керамічныя пано і скульптуры Тамары Курачыцкай захоплваюць сваёй пяшчотнасцю, вытанчанасцю. Творы адлюстроўваюць унутраны свет мастачкі, яе стаўленне да любімай справы. Пераважаюць работы на марскую тэму: розныя па формах ракавінкі, рыбы. Як кажа сама Тамара Мікалаеўна: "Мне не хапае ва-

ды, у шырокім сэнсе гэтага слова. Я сумую па моры..." Тэма дзяцінства, раслінны і жывёльны свет надаюць асаблівую атмосферу выстаўцы, напэўняюць станоўчымі эмоцыямі, пазітывам. Захаваўшы момант, яго непэўторнасці — з'яўляецца галоўным для мастачкі ў творчым працэсе.

Такія работы, як "Начная фіялка" (прысвечаная нараджэнню ўнучкі — Магдалены), "Сям'я", скульптура жанчыны з дзіцем ствараюць адчуванне ўтульнасці, цяпла хатняга агменю. Некаторыя скульптуры выглядаюць як нерукачынныя, створаныя самай прыродай. Тамара Курачыцкая хоча давесці не толькі самой сабе, але і іншым, што кераміка — гэта не толькі гліняныя гаршчкі, і ейныя работы — яскравае таму пацвярджэнне. Яны вытрыманы ў пяшчотных пастэльных тонах, таму гарманічна глядзяцца ў любым інтэр'еры.

У экспазіцыі прадстаўлены таксама жывапісныя творы яе мужа Івана Курачыцкага і іх сына Андрэя, што выстаўіў скульптурныя кампазіцыі.

Лідзія ГОЛУБ Гомель



Т.Курачыцкая. "Каты".



Сустрэча ў Вішняўцы з “Коласавымі землякамі”.



Мікалай Мацуль і Галіна Ляйко.

Ход “К”

У суботу, сабраўшыся ля рэдакцыі, мы вызначылі кірунак руху — Клецк. А што ж там? “Славуція Радзівілімонты”, — прамовіў, сядучы ў мікрааўтобус, рэдактар аддзела Ілья Свірын, што разам са спецкарам Юрыем Чарнякевічам літаральна папярэднім вечарам вярнуўся з велатура па Віцебшчыне. “А які там Цэнтр культуры!” — падзяліўся меркаваннем рэдактар аддзела Яўген Рагін, адгортваючы старонкі толькі набытага томіка паэзіі Галіча. “Ды і наогул, горад ўпершыню згадваецца ў летапісах ажно з 1127 года, а яшчэ...” — “гістарыяграф” Кастусь Антановіч прапанаваў “прагуліць” усе вабноты раёна, але, як выявілася, мы выправіліся ў суботню дарогу без мабільнага Інтэрнэта. Выхадны!

А чаму б не шоу?

Праз тры кіламетры пасля выезду за межы сталіцы стала зразумела: нас чакае “кругасветка” па Міншчыне культурнай. На першым прыпынку “візу” для ўезду ў рэгіён нам паставілі “Дубінскія жартачкі”. “Абсалютна ўнікальны калектыў, мусіць, адзіны на ўсю вобласць у сваім арыгінальным жанры, — адзначыў начальнік упраўлення культуры аблвыканкама Анатоль Акушэвіч, які таксама сустракаў “культураўцаў”. — І запатрабаваны”. Прынамсі, такія артысты любога здзівяць за які дзясатка хвілін: жарты, песні, нават падарункі!.. Адзін з іх, пантофілік на немалым абцасе, можна было б і прымерыць каму з рэдакцыйных прыгажунь, ды яго прызначэнне — сейф. “Пад правільна пасаджаны кактус і грошы цякуць”, — атрымліваем інструкцыю ад артыстаў з Валожыншчыны, што выпраўляліся на фэст “Гліняны звон” у Івянцы.

Па дарозе да Стоўбцаў хтосьці выказаў меркаванне: маўляў, а ці не пакрыўдзіцца знакамітыя Аўцюкі на тое, што Міншчына займела сваю “жартоўную сталіцу”? Адказ галоўнага спецыяліста ўпраўлення культуры Мінаблвыканкама Галіны Ляйко адназначны: “Ані! Уладзімір Ліпскі, галоўны аўцюковец, неаднойчы наведваў Дубіна і ацаніў гумарыстаў”. Застаецца толькі дадаць: цяпер самы час “раскруціць” калектыў. Дарэчы, а чаму б тым самым абласным метацэнтрам, чые кіраўнікі нядаўна ўвайшлі ў склад Рэспубліканскага савета па сваім профілі, не прадставіць па пары лепшых калектываў-гумарыстаў і не “прапіраць” іх у агульным шоу? Падаецца, такая праграма займела б глядацкі і, адпаведна, фінансавы поспех. Ды і сувеніры разьвідуцца “на ўра”.

“Культура” выправілася ў выязную рэдакцыю на Міншчыну ў межах трохмесячнага марафона круглых дат у гісторыі штотыднёвіка. Мяркуюць самі: толькі толькі, у ліпені, выйшаў тысячны нумар газеты, у жніўні 1991-га быў прыняты дакумент аб заснаванні выдання, а 14 кастрычніка споўніцца роўна дваццаць з даты выхаду ў свет першага нумара. Выязная ж рэдакцыя для журналіста — не раўнуецца, як палёт на вышыні ў многія тысячы метраў для пілота. Толькі не за штурвалам, не ў кабіне, а — у пасажырскім салоне: менавіта там, перад ілюмінатарам, заўважаеш тонкасці ўзлёту і пасадкі, раўнаважнага курсу. Падзецца, падобныя палёты надзвычай карысныя не толькі для пілотаў, але і для нас, журналістаў. Гэта, апроч усяго іншага, найлепшая школа, нават своеасаблівыя курсы павышэння кваліфікацыі. Асабліва актуальныя яны сёлета — у Год прадпрымальнасці.

Код да Клецка: “кругасветка” з ідэямі

Ад уласнага Букінгемскага да інвестыцый у Радзівілімонты



На выстаўцы Юрыя Іванова ў Клецкім цэнтры культуры: “А вось тое фота — “культураўскае”.

Дарэчы, Галіна Ляйко, якая далучылася да “культураўцаў”, распавядала ці не пра кожны клуб і адметнага творцу ў населеных пунктах, што трапіліся па дарозе. Адзначыла яна і “Коласавых землякоў”. Ансамбль сустрэў нас у Вішняўцы, што на Стаўбцоўшчыне, каб перадаць віншаванне ад калег-журналістаў з мясцовага “Прамяня”, а таксама ўручыць вялізны канравай. Дарэчы, ужо ў самім Клецку на сцэне Палаца культуры словы віншаванняў з тысячным нумарам і надыходзячым 20-годдзем “К” перадалі калектывы мясцовай газеты “Да новых перамог!” і капільскай “Слава працы”.

Пра брэндзы ў Стоўбцах і Нясвіжы

Пасля гасцявання на роднай зямлі Якуба Коласа, дзе папраўдзе ўсе ганарацца сваім зямляцтвам з класіка слова (чым не вынік таго, як мае працаваць паняцце брэнда), выправіліся ў Нясвіж, прыбыўшы акурат да гарадской ратушы. “Ратушы, бадай, адзінага горада Беларусі, што мае на сваім гербе выяву арла”, — падзяліўся з намі начальнік мясцовага аддзела культуры Аляксандр Круглік, запрашаючы прыняць удзел у сустрэчы з... Радзівіліамі. На ганак ратушы выйшлі артысты ў асаміце і золаце, паказаўшы майстар-клас на тэму “Як за тры хвіліны сабраць натоўп

турыстаў у цэнтры горада”. Нашы спецыялісты па крэатыве” заўважылі: “Чым не традыцыя, каб колькі разоў на дзень на плошчу з ратушы выходзілі нашы сьлінныя “продкі” і віталі мясцовых жыхароў і гасцей Нясвіжа? Ёжа ж — відовішча, як змена варты каля Букінгемскага палаца ў Лондане ці папскія гвардзейцы ў Ватыкане!”. І сапраўды, ад кожнага выхаду можна распачынаць турмаршрут.

Хоць і нядоўгім было спатканне з Нясвіжам, але мы паспелі заўважыць: тураб’екты ў горадзе не застаюцца па-за ўвагай заездных. “А вяселлі ў ратушы прыязджаюць праводзіць нават мінчане”, — дадала дэталю да агульнай карціны Галіна Ляйко. Ход канём? Не, проста рацыянальны падыход да прыцягнення турыстаў з поглядам у будучыню. Пагадзіцеся, праз колькі гадоў нясвіжскія сужэнцы абавязкова прывядуць сюды сваіх дзетак...

Пытанні пра інвестпраекты

Перад уваходам у Клецкі РЦК — афіша выстаўкі Юрыя Іванова. Акрамя падзей гісторыі Беларусі з 1962-га да дзён сённяшніх, намі чыталася ў экспазіцыйных банерах яшчэ адно: гісторыя і нашай газеты, прынамсі, за апошнія амаль дзясць гадоў. Тыя з чытачоў, хто бачыў выстаўкі Іванова з цыкла “Паміж белым і чорным...”, таксама памятаюць эксклюзіўны парт-

рэты ды пейзажы, кадры са знакавых аб’ектаў гісторыі і культуры, здымкі момантаў рэпетыцый тэатральных спектакляў і канцэртаў, кіназдымак і выставак, што надрукаваны ўпершыню на старонках “Культуры”. Ды і сярод таго паўтара дзясятка партрэтаў знакамітых дзясячых культуры Беларусі, падораных Юрыем Івановым Цэнтру культуры, нямала кадраў з “культураўскай” гісторыяй. Зрэшты, падобнае пачынанне сведчыць: знакавых асоб нацыянальнай культурнай прасторы патрэбна “ведаць у твар”. Мо якраз перадача фотамайстрам сваіх

месца і разам з мясцовымі ўладамі хоць папярэдне прыкінуць, што ж рабіць з унікальным помнікам палацавай архітэктуры. Намеснік старшыні райвыканкама зазначыў: прапановы аб інвестыцыях у аб’ект раён ужо меў, аднак калі патэнцыйны фундатар (нашчадак колішніх уладальнікаў) прыехаў і пабачыў маштабы работ, ягоны імгэт згас. “Іншы альтаэрнатыў пакуль не маем”, — дадаў Мікалай Мацуль, на што “культураўцы” прапанавалі выезд прэс-тура ў раён для валанцёрскай дапамогі аб’екту і ягонага піяру ў СМІ.

Значым, інвестпраектаў на Клецчыне дастаткова. Ёсць сярод іх і тыя, да выканання якіх прыцягнуты замежныя інвестары. Аднак на 2011-ы ахвотных укладзі грошы ў аб’екты культуры і спадчыны, паводле сайта райвыканкама, пакуль няма. А зацікавіць, падавалася б, ёсць чым: апрача Радзівілімонтаў, мяркуецца аднавіць сядзібна-паркавы комплекс “Цясноўка”, а таксама ўзвесці туркомплекс у Галынцы на аснове рэштак старадаўняй сядзібы.

Вяртаючыся да нашай паездкі, зазначым: інтарэс выклікаў і тран-

“Белы Леў” у Гомелі

Чарговы праект у рамках акцыі “Культурная сталіца Беларусі і СНД-2011” прадстаўляе Гомельскі палацава-паркавы ансамбль.

На выстаўцы “Планета Японія” прадстаўлены японскія лялькі, веры, падарункавыя лялькі-абярэгі — нінге, копіі гравюр з Такійскага музея, узоры нацыянальных касцюмаў Краіны ўзыходзячага сонца. Як паведамляюць у музеі, таксама будуць выстаўлены роставыя фігуры персанажаў японскай міфалогіі: лесавік Тэнгу, вадзянік Капа, боскі Дракон, казанная кошка Нэкамата і вобраз тэатра кабукі “Белы Леў”.

Дарэчы, праект зладжаны японскім Цэнтрам культуры “Дзэнкан” у СНД.

Выстаўка без межаў

Скідзель стаў першым з гарадоў Гродзеншчыны, дзе адбыўся міжнародны марафон “Свет без межаў” у дзень вызвалення населенага пункта ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Дадзеная акцыя праходзіць пры падтрымцы Генеральнай Асамблеі ААН больш чым у 120 краінах, прычым у Беларусі — упершыню. Да арганізацыі мерапрыемства ў Скідзель далучыліся Гродзенскі раённы і Скідзельскі гаркам ГА “БРСМ”.

У ГДК была размешчана міжнародная выстаўка дзіцячых малюнкаў, прывезеная з Калінінграда. Дарэчы, юныя скідзельцы дапоўнілі экспазіцыю сваімі работамі. Выстаўка малюнкаў працягне сваё падарожжа па іншых краінах.

У цэнтры Скідзеля быў усталяваны двухметровы Слуп Міру, на якім замацаваны таблічкі з надпісам на чатырох мовах (беларускай, рускай, англійскай і польскай): “Няхай будзе Мір на ўсёй Зямлі!”. У адкрыцці памятнага знака прынялі ўдзел ветэраны Вялікай Айчыннай вайны, прадстаўнікі грамадскасці, моладзь.

Дар’я ЧАРКЕС
Гродна

Знак ля музея

А ў гонар вызвалення Ваўкавыска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў горад сабраў сваіх жыхароў і ганаровых гасцей, якія прыбылі з польскіх Міхалова і Седльца, а таксама з расійскіх Гусяў і Тальяці.

Свята горада было адзначана ўрачыстым адкрыццём памятнага знака, прысвечанага 600-годдзю Грунвальдскай бітвы, каля Музея П.І. Баграціёна. Аўтарам праекта стаў мастак Краснасельскага дома культуры Міхаіл Бабянкоў.

Пасля ўрачыстай цырымоніі, якую падрыхтавалі работнікі Ваўкавыскага РМЦНТ, усе ахвотныя змаглі паглядзець выступленне народнага клуба славынскіх адзінаборстваў “Арыдан” з Гродна, ускласці кветкі да памятнага знака, прымерыць рыцарскія даспехі, рэканструяваныя ваенныя атыбуты часоў Грунвальдскай бітвы.

Вольга УРБАНОВІЧ, метадыст Ваўкавыскага РМЦНТ



Анатоль Акушэвіч (на другім плане) і “Дубінскія жартачкі”.

работ у Клецк стане прыкладам і для іншых устаноў сферы: распачынаць уласную фота- або жывапісную калекцыю?

“Пішыце пра культуру нашай зямлі, нашых артыстаў, падтрымлівайце іх, праз газету падказвайце і надалей трыя моманты, на якія варта звярнуць увагу, каб удасканаліць сферу, так бы мовіць, знутры”, — сказаў са сцэны Цэнтры культуры пад час сустрэчы з чытачамі намеснік старшыні Клецкага райвыканкама па сацыяльнай сферы і ідэалагічнай працы Мікалай Мацуль. “Вашы падказкі, аналітыка і інфармацыя важныя для нас”, — дадала начальнік аддзела культуры Святлана Чалык.

Ілья Свірын звярнуў увагу Мікалая Мацуля на занядбаньня Радзівілімонты, прапанаваўшы выехаць на

Сяргей ТРАФІЛАЎ
Фота Юліі САВІЦКАЙ

Адной з частак II Міжнароднага кінафоруму стаў “Кінагорад Метропаліс”. Ён аб’яднаў у сабе фестываль маладога кіно і традыцыйную кінашколу, пад час якой сотні маладых кінематаграфістаў з розных краін былога СССР мелі магчымасць паказаць свае стужкі і атрымаць веды ад шэрагу старэйшых калег з сусветнымі імёнамі. У пецярбургскім “Кінагорадзе” прымала ўдзел і беларуская дэлегацыя, што сабрала тузін маладых прафесіяналаў.

Дваццацішасцігадовага Аляксея КАЗЛОЎСКАГА можна ў шырокім сэнсе назваць яркім прыкладам сучаснага маладога мастака, сфера дзейнасці якога — уся даступная аўдыявізуальная прастора, а інструменты — найноўшыя тэхналогіі. Цяпер Аляксей, ён жа Alexei De Bronhe, вучыцца на рэжысёра кіно і тэлебачання на факультэце экранных мастацтваў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, а паралельна выступае ў кафэ і начных клубах з відэасэстамі і прапагандуе свой асобны жанр, які называе “сінемалізм”. Менавіта пра серыю імпрэсіянісцкіх замалёвак аб родным горадзе і зайшла гаворка на пачатку інтэрв’ю...

— Я нарадзіўся ў Мінску. Можна, менавіта таму люблю здымаць наш горад, асабліва — ноччу, калі ён заціхае, ягоны тэмпарытм сцішваецца, ты можаш “злавіць” яго начную прастору, “расцягнуць” яе, адчуць атмасферу горада... У мяне ёсць фільм, які так і называецца: “Гукавыя мерыдыяны Мінска”. У ім праз гукі горада я раскрываю сваё стаўленне да яго, выяўляю свой характар. Мне падабаецца мой горад, падабаецца яго здымаць.

— Бачу, кіно і музыка цікавяць цябе ў аднолькавай ступені...

— Кіно і музыка ў мяне ў крыві з самага дзяцінства. У шэсць гадоў я пачаў маляваць коміксы і ўжо тады адчуваў сябе рэжысёрам, прыдумляў нейкія, як сёння назваў бы, драматургічныя канструкцыі. Але ў той час мяне захапіла музыка — нават скончыў першы клас музычнай школы. Праўда, быў такі непаседлівы, што бацькам давялося перавесці мяне ў харэаграфічны клас. Менавіта там я адчуў і зразумеў, што такое пластыка, тэмп, рытм, зразумеў класічную музыку. На шчасце, родныя на мяне ў гэтым сэнсе не “націскалі”, за фартэп’яна сядзець не прымушалі. Можна, таму класіку я вельмі люблю, асабліва — Баха. І ўжо ў васьмым — дзявятым класах паглыбіўся ў музыку, пачаў пісаць сваю на сінтэзатары. Урокі зусім закінуў, сядзеў на задняй парце, пісаў музыку і вершы на яе, а увечары наведваў музычную школу. Нават не ведаю, што са мною здарылася б, каб не паступіў пасля дзявятага ў Гімназію-каледж мастацтваў імя Ахрэмычыка. Мяне ў той час цікавілі зусім іншыя рэчы, чым адна-класнікаў, і ў гімназіі-каледжы я трапіў у спрыяльныя абставіны — тут выспеў інтарэс да электроннай музыкі, у якой я ўжо на той час выдатна разбіраўся.

— Дык усё-такі: музыка ці кіно?..

— Спачатку здавалася, што — музыка. Вось і пасля гімназіі-каледжа паступіў у вучылішча імя Глінкі, дзе, як і ў гімназіі-каледжы, навучаўся на кантрабасіста, і там, і там наведваў класы кампазіцыі, вучаў сучасную музыку. Але не бачыў сябе ў далейшым у складзе сімфанічнага аркестра... Таму, як заўсёды, нечакана для сябе самога паступіў у Акадэмію мастацтваў на заочны курс рэжысуры кіно і тэлебачання.

Магія кіно

— Чаму вырашыў стаць рэжысёрам, а не тым жа гукаператарам?

— Ведаеш, калі я трапіў на фестываль у Санкт-Пецярбург, Рым, убачыў свае творы на вялікім экране, то раптам зразумеў: ішоў да сваёй мэты — быць рэжысёрам — з дзяцінства, усе дваццаць гадоў. Нічога выпадковага ў жыцці не бывае — усё, пачынаючы з малявання коміксаў у дзяцінстве, вяло мяне да рэжысуры. Але музыка і кіно для мяне каштоўныя ў роўнай меры.

— На іх заснаваны твае візуальныя творы, якія сёлета былі адабраны на форум Live Meeting Performance ў сталіцы Італіі...

— Так. Гэта буйны фестываль, які праходзіць цягам пяці дзён у трохпавярховым кінатэатры з мноствам глядзельных залаў. У ім удзельнічаюць рэжысёры, музыканты, дызайнеры, людзі іншых прафесій, звязаных з сучасным медыямастацтвам. Мае творы з цыкла “Cinematicism” удзельнічалі ў секцыі “Cinematic room”, таксама я прадстаўляў

Аляксея Германа “Хрусталёў, машыну!” і “Мой сябра Іван Лапшын”, калі без аніякага 3D я трапіў у глыбіню твора кінамастацтва... Пэўна, “магія кіно” — гэта калі ўсю прыгажосць фільма нельга спасцігнуць з дапамогай розуму: яна ёсць нешта няўлоўнае. Тое ж самае тычыцца і маіх работ: ніколі не магу растлумачыць, нават самому сабе, як у мяне атрымліваецца стварыць тую або іншую стужку. Нават пры тых жа самых пачатковых умовах, з тым жа ракурсам немагчыма двойчы дабіцца аднолькавага эфекту. Я спрабаваў паўтарыць свае эксперыменты ў межах праекта “Cinematicism”, і нічога не атрымлівалася: іншы настрой, іншае адчуванне пасля прагляду.

— “Незалежны” кінематаграфіст Кorry МакЭбі, які не толькі выступаў, але і паказаў сваю стужку “Амерыканскі астранаўт”. Ён зняў яе ў 2001 годзе і з таго часу возіць яе па розных краінах ды гарадах, дэманструе на фестывалях. У прынцыпе, гэта менавіта тое, якой я бачу сваю будучыню як творцы: незалежна ад буйных бюджэтаў і кампаній здымаць свае карціны і прадстаўляць іх глядачу ў свеце.

— У “Метропалісе” прымаў удзел даволі вялікі “дэсант” маладых беларускіх фільммейкераў. Чым адрозніваліся вашы стужкі ад карцін равеснікаў з іншых краін?

— Так, наша дэлегацыя была самай вялікай пасля расійскай, аб чым нават паведамлілі ў вечар адкрыцця “Кінагорада”. І,

Дванаццаць ў Кінагорадзе

“Cinematicism”: сола на гукавых кінамерыдыянах



работы беларускіх фільммейкераў, якія збіраю на сваім лэйбле, а потым дэманструю як у Мінску, так і ў іншых гарадах Беларусі і за яе мяжой, суправаджаючы паказы лекцыямі. Дарэчы, паглядзець стужкі можна з дапамогай Інтэрнэта, праз тую жа сацыяльную сеткі.

— Шмат якія карціны сённяшніх маладых фільммейкераў больш нагадваюць творы відэаарту, чым кінамастацтва...

— Што да мяне, мне даспады ўсё-такі кіно... Не магу сказаць пра нейкія “арыенціры” ў прафесіі: яны ў мяне досыць часта змяняюцца, кожны раз падабаюцца ўсё новыя аўтары, хутчэй, нават асобныя стужкі, а не рэжысёрскія стылі. Тым не менш, сярод сваіх любімых магу назваць стужку “Байцоўская рыбка” Фрэнсіса Форда Копалы. Здавалася б, такая простая, чорна-белая карціна, а як уражвае! Падабаецца фільм “Пі” Дарэна Араноўскі, кінапаэзія Джана Імоу у ягонай карціне “Герой”...

— Відавочна, табе дастады патычныя стужкі, тыя, у якіх прысутнічае так званая магія кіно...

— Гэты выраз уживаецца надта часта, але я адчуваў яго сэнс толькі два разы ў жыцці: на праглядах стужак

насамрэч, мы досыць адрозніваліся і ў плане паводзін, і настроем сваіх работ. Стужкі маладых творцаў з Расіі куды больш жорсткія, сацыяльна арыентаваныя, накіраваныя на адлюстраванне грамадскіх праблем, па форме — максімальна набліжаны да рэалізму, нават натуралізму, дзесьці ў стылі дацкага кінаманіфесту “Догма”. Сярод расійскіх работ шмат было і спроб зняць “галівудскі блокбастар” са спецефектамі. У нас былі больш “асабістыя” стужкі, у якіх шмат увагі надавалася псіхалогіі, адчуванню унутранага свету чалавека. Наша кіно было больш паэтычным.

Акадэмія vs. Кінашкола

— Які карысны досвед ты атрымаў ад наведання “Метропаліса”?

— Досвед стасункаў з калегамі з розных краін і гарадоў. На жаль, часу для ўсталявання кантактаў у “Кінагорадзе” было не так шмат: расклад майстар-класаў і праглядаў быў досыць насычаны, даводзілася знаёміцца з суседзямі позна ўначы, калі асноўная праграма заканчвалася... Цікавілі рэчы, непасрэдна звязаныя з творчасцю стужак. Аказалася, што амаль уся практычная інфармацыя з майстар-класаў “Кінагорада” была мне вядомая па занятках у Мінску. Бясplatнае навучанне ў прыватнай кінашколе я атрымаў як пераможца конкурсу “КінаVarka”. Таму, калі я прыехаў у “Кінагорад”, прынцыпова новага для мяне там не было.

— Чым адрозніваецца навучанне на факультэце экранных мастацтваў БДАМ і ў прыватнай установе?

— Адрозніваецца сур’ёзна, але веды, што я атрымаў у гэтых умовах, дапаўняюць адно аднаго. Дакладна магу сказаць, што без семінараў па гісторыі кіно, якія вядзе Галіна Шур у БДАМ, і лекцыяў Аляксандра Багушэўскага ў кінашколе мае веды былі б няўлоўнымі. Хачу падзякаваць і свайму майстру — Сяргею Кац’еру. Для сваіх студэнтаў ён робіць усё магчымае і дае нам куды больш, чым прадугледжана праграмай.

— Якім ты бачыш будучае кіно і сваё будучае?

— У прынцыпе, сучаснае кіно імкнецца менавіта да таго, каб рэжысёр меў як мага менш пасрэднакаў і выглядае членаў здымачнай групы паміж сваімі задумамі і гатовай стужкай. Я мару аб тым, каб пашырыць прастору глядацкіх адчуванняў у кіно, але не з дапамогай шырокавугольных аб’ектываў або стэрэа, а дзякуючы нейкай новай, яшчэ не распрацаванай, тэхніцы, якая дазволіць глядачу пранікаць у эмацыйную прастору фільма, знаходзіцца ўнутры яе. Зараз мяне ўсюды дваццаць шэсць гадоў. А, згодна з усходняй філасоф’яй, мужчына лічыцца маладым да трыццаці двух. Я такую філасофію прымаю — у трыццаць тры паглядзім, ці здолею я дасягнуць усяго запланаванага...

Гутарыў Антон СІДАРЭНКА

Што “Вышэй за неба”?

Прэм’ера першага беларускага маладзёжнага серыяла, знятага маладымі для маладых, запланавана на 14 лютага наступнага года. Аб гэтым “К” паведамлілі ў прадстаўніцтве ПРААН у Рэспубліцы Беларусь.

Дадзены кінапраект ствараецца ў межах адзінай інфармацыйнай стратэгіі барацьбы з распаўсюджваннем ВІЧ/СНІД, якая распрацавана ў нашай краіне з удзелам дзяржаўных, міжнародных, грамадскіх арганізацый і пашырае стандарты сацыяльнага “public relations”.

Як паведамляецца, асновай будучага серыяла з назвай “Вышэй за неба” стане найлепшая музыка сучасных айчынных гуртоў. Галоўным героем стужкі выступіць малады беларускі хлопец, які апантана займаецца музыкай. Яму давядзецца прайсці праз маральныя выпрабаванні. Па словах ініцыятараў праекта, жанр будучай стужкі можна вызначыць як “драмедзі” — драматычная камедыя. Яна будзе складацца з васьмі тэлевізійных серый, па 44 хвіліны кожная.

“Вышэй за неба” ствараецца ў супрацоўніцтве з Міністэрствам аховы здароўя краіны на сродкі гранта Глобальнага фонду па барацьбе са СНІДам, туберкулёзам і малярыйяй. Стужка павінна разбурыць шэраг стэрэатыпаў у дачыненні да ВІЧ і СНІД, прыцягнуць моладзь да абмеркавання актуальных пытанняў, звязаных з гэтай тэмай, спрыяць фарміраванню талерантнага стаўлення да людзей, якія жывуць з ВІЧ.

Плануецца, што ў серыяле сыграюць маладыя жыхары Беларусі. Адбор на ролі ў фільме будзе ісці да сярэдзіны жніўня, пасля чаго пачнуцца здымкі карціны.

С.А.

Рыцары ў “...Замку”

19 — 21 жніўня ў вёсцы Астрашыцкі Гародок, на тэрыторыі мясцовага Гісторыка-культурнага цэнтара, адбудзецца XII Міжнародны рыцарскі фестываль “Белы замак”.

Як распавёў “К” адзін з арганізатараў мерапрыемства Дзмітрый Нясцюк, сёлетні фестываль будзе не менш захапляльны за тыя, што адбываліся ў мінулыя гады.

У “Белым замку” возьмуць удзел прадстаўнікі рыцарскіх клубаў з Беларусі, Украіны, Расіі, Польшчы, Літвы і некаторых іншых. Пад час фестывалю яго госці на свае вочы змогуць пабачыць пешы рыцарскі турнір, конкурс старадаўніх касцюмаў і сярэднявечнай моды, паназіраць за спаборніцтвамі лучнікаў і захапляльным відовішчам — масавымі баямі (бугуртамі) рыцараў, а таксама атрымаць асалоду ад начнога фаер-шоу.

Разнастайнасці фестывалю, па меркаванні арганізатараў, паспрыяе і арганізацыя выступленняў на фэсце музычных калектываў “Аляксандра & Канстанцін” ды “Ірдарат”. Акрамя таго, цягам усіх дзён “Белага замка” на тэрыторыі Гісторыка-культурнага цэнтара будуць працаваць сярэднявечныя кірмаш і таверны. А кульмінацыяй святочных дзён стане конны рыцарскі турнір.

Ю.Ч.

У якасці прадмовы

Вопытным шляхам было пацверджана: цікавыя падарожжы ў гэтай зусім не абдзеленай гісторыяй частцы Еўропы — цалкам магчымыя! А вось выкарыстанне такога патэнцыялу сёння пакадае жадаць лепшага. Бо наша вандроўка па Беларусі дазволіла зрабіць і другую выснову: гісторыка-культурны турызм на ўсходзе краіны пакуль, па сутнасці, і не меў пачатку.

Маршрут разлічаны на тры дні, яго агульная працягласць складае трохі менш за 200 км. Большую іх частку давялося праехаць па роўным асфальце, слухаючы ў гэты час шуму лесу, а не рокат машын (дарогі і ненапружаны трафік — дадатковыя аргументы на карысць кірунку). Унікальныя па беларускіх мерках перапады вышынь, уласцівыя ўсяму нашаму шляху, дазваляюць выкарыстаць ці не ўвесь патэнцыял горнага веласіпеда. Уладальнікам мадэлей іншых класаў гэты маршрут настойліва... не рэкамендуем.

Спачатку было...

А дзевятай — ад'езд з Мінска, а ўжо апоўдні прамы камфартабельны аўтобус выгрузіў нас у першым пункце маршруту. Перад намі — звычайныя вясковыя краявіды. І нават дзіўна, што менавіта з гэтым населеным пунктам звязана ці не рэкордная колькасць розных гістарычных загадак.

Сёння Чарэя — аграгарадок у Чашніцкім раёне, які нават не з'яўляецца цэнтрам сельсавета. Раней жа тут была "сталіца" куды больш паважных адміністрацыйных адзінак — ад княства і да раёна. Цягам двух з паловай стагоддзяў Чарэя з'яўлялася рэзідэнцыяй знакамітых Сапегаў. Але... Пакручэныя віражы гісторыі...

**"Замочная шчыліна" з відам на возера.**

— Тыя, хто трапіў сюды ўпершыню, можа, думае, што ў нас за дзесяцігоддзі нічога не змянілася, — са скрухай распавядае дырэктар Чарэйскага СДК Людміла Клэс. — А я ж родам адсюль, і яшчэ памятаю тыя часы, калі жыццё тут віравала. Толькі ў садку было болей за паўсотні дзеткаў!..

Заняпад мясцовай гаспадаркі пару дзесяцігоддзяў таму — вось фактар, які імкліва скараціў насельніцтва вёскі прыкладна ўдвая: дзесьці на паўтысячы чалавек! Замест абжытых некалі дамоў, сёння можна ўбачыць руіны альбо пусты. З працаўладкаваннем у Чарэі — праблемы, адсюль і — няўцямныя перспектывы. І як жа змяніць ход падзей?..

Загадчык Чарэйскай бібліятэкі нас, па шчырасці, трохі здзівіла:

— Ведаеце, вы ўжо не першыя турысты за сённяшні дзень, — заўважыла нам з усмешкай Таццяна Казлоўская. — Літаральна перад вамі сюды прыязджаў француз, які з'яўляецца прыхільнікам творчасці Аскара Мілаша і падарожнічае па звязаных з паэтам мясцінах...

Чарэя — ці не самы важны пункт у тым транс'еўрапейскім турне. Бо менавіта тут нарадзіўся гэты дэкадэнт і містык,

родны дзядзька яшчэ аднаго злучанага з нашым краем знакамітага паэта — лаўрэата Нобелеўскай прэміі Чэслава Мілаша.

Чытаючы вершы Аскара Мілаша ў перакладзе з французскай, чамусьці прыгадваеш чарэйскія краявіды. Ды, у той самы час, адзіны відочны напамін пра паэта на ягонай радзіме — гэта сціплы стэнд у бібліятэцы. Сядзіба Мілашаў не захавалася, мемарыяльнага знака — няма... Ужо не кажам пра музейную экспазіцыю, якая была б тут цалкам дарэчы..

Спадчына Сапегаў

Зрэшты, Мілаш — гэта не самая вядомая постаць, якую можна было ўбачыць на вулічках Чарэі. У свой час тыя самыя краявіды ўпадабаў і найзнакаміты прадстаўнік слыннага роду — канцлер ВКЛ Леў Сапега. Адзіны напамін пра ягоны ўнёсак у лёс мястэчка — царква Міхаіла Архангела, пабудаваная для яго жыхароў па ініцыятыве дзяржаўнага дзеяча яшчэ на самым пачатку XVII стагоддзя. У той самы час, гэта і адзіная культуравава забудова Чарэі, што дажыла да нашых дзён (стагоддзе таму іх было шэсць).

Турпраект "К": ад "Белай" царквы да Белая Ковеля

Карэспандэнты "К" чарговы, пяты раз, выправіліся ў велападарожжа. Калі пазалетаць і летась мы вандравалі па заходняй частцы Беларусі — наведалі Брэсцкую і Гродзенскую вобласці, — то гэтым разам вырашылі рушыць на ўсход нашай краіны — на Віцебшчыну.

Бо ні для каго не сакрэт, што, выпраўляючыся ў падарожжа па Беларусі, мінскі турыст звычайна скіроўваецца на Запад — у напрамку Гродна, Брэста, Мядзела... Менавіта там адшукаеш густыя россыпы гісторыка-культурных адметнасцей: Мір, Нясвіж, Навагрудак, Крэва, Гальшаны, Ружаны... І гэты спіс можна доўжыць. У той самы час, усходняя частка краіны ў палітры турпрапановаў прадстаўлена ўсяго некалькімі пунктамі.

Журналісты "К" вырашылі зрабіць свой сціплы ўнёсак у пераадоленне гэтага дыспарытэту. І паставілі сабе задачу пракласці маршрут чарговага велатура менавіта там. Задумае ў нас, мяркуем, атрымалася. На тэрыторыі Чашніцкага, Сенненскага і Аршанскага раёнаў удалося знайсці з дзясятка вартых увагі турыста мясцін.

Літаральна днямі Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка падпісаў Указ № 342 "Аб Дзяржаўнай праграме ўстойлівага развіцця сяла на 2011 — 2015 гады". Сярод галоўных мэт праграмы — забеспячэнне ўстойлівасці сацыяльна-эканамічнага развіцця сяла і паляпшэнне яго дэмаграфічнай сітуацыі на аснове павелічэння эканамічнай эфектыўнасці аграпрамысловага комплексу, развіцця прадпрыемстваў ініцыятывы, павышэнне ўзроўню сацыяльна-бытавога і інжынернага абудавання сельскіх населеных пунктаў, прыцягненне і рацыянальнае выкарыстанне інвестыцый ды многае іншае. Як пераканаліся цягам камандзіроўкі, усе задачы, пастаўленыя ў новай Дзяржпраграме, наспелі і патрабуюць вырашэння.

Ці будзе месца шэдэўрам "без статусу" ў бізнес-амбіцыях?

Як адшукаць інвестара для помніка гісторыка-культурнай спадчыны?**Чарэйскі "Пакроў на Нярлі".****Царква, якую будаваў сам Леў Сапега.**

У досыць сціплым паводле сваіх памераў ды выгляду храме ў савецкі час месцілася збожжасховішча. Калі царква была вернута вернікам, там зрабілі невялічкі рамонт, але... Для правядзення паўнаватарскай рэстаўрацыі сродкаў прыходу, відавочна, замала, і таму на старой тынкоўцы сям-там ззяюць шчэрбіны.

Зрэшты, рэстаўрацыя царквы — не адзіны боль чарэйцаў. Хвалююць іх і помнікі даўніны, якія месціцца непадалёк ад іхняга паселішча і з якімі звязаны мясцовыя легенды ды паданні. Так, жыхары вёскі згадалі нам паданне пра старадаўнюю бітву, што адбылася побач з Чарэяй. Паводле легенды, раней у гэтых мясцінах жыло племя шалаватаў. Але ж багатая тутэйшая зямля не давала спакою ворагам. Яны і напалі на шалаватаў. Менавіта ў наваколлях паселішча адбылася бітва... Абодва войскі змагаліся вельмі ўпарта. Скончылася бітва тым, што амаль усе воіны былі забітыя як у ворагаў, так і ў шалаватаў... Забітых у сечы хавалі па абодва бакі ракі, што цякла непадалёк ад Чарэі: на адным баку — татар, на другім — шалаватаў. Так і паўсталі каля вёскі два вялізныя курганы — Шалаватка і Татарка.

На жаль, як распавялі нам тыя ж мясцовыя жыхары, зімой 2005 года адзін з гэтых курганоў — Шалаватка — знік: арганізацыя, што праклала непадалёк ад паселішча газатраўд, палічыла за лепшае ўзяць грунт для сваіх мэт менавіта... са старадаўняга кургана. Зямлю вывезлі на грузавіках — і Шалаватка засталася жыць цяпер толькі ў легендах. А вось Татарка пакуль стаіць. Бачылі і яе, і струмень, што працякае на месцы ракі, каля якой адбылася гістарычная бітва, і прыгожыя краявіды навокал...

Чым жа насамрэч з'яўляецца Татарка, і што тоіцца там, пад тоўшчай напластаванняў зямлі? Гэта толькі адна са звязаных з Чарэяй загадак. Усіх іх — не злічыць. А вось неаспрэчных фактаў пакуль што — куды менш...

У якасці апошняга некаторыя крыніцы падаюць і існаванне самастойнага Чарэйскага княства, што, нібыта, паўстала яшчэ ў XI стагоддзі на шляху "з варагаў у грэкі". Адкуль "растуць ногі" ў гэтай легенды і ці ўтрымлівае яна зерне праўды? Адказ на пытанне — у нетрах яшчэ аднаго яўна рукачынага ўзгорка, які знаходзіцца непадалёк ад Татаркі. Копішчыне гарадзішча ў больш позні час стала могілкамі.

Адзіны механізм спраўджвання легенды — правядзенне археалагічных раскопак. Зрэшты, калі навукоўцы такі дабярэцца да Чарэі, можа быць позна. Мы ўжо распавялі, што адбылося з Татаркай... Тое ж самае цалкам можа здарыцца і з іншымі археалагічнымі помнікамі Чарэі, бо на сённяшні дзень ніводзін з іх не мае афіцыйнага статусу і не ўнесены ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей.

Белая-белая...

Ад'ехаўшы ад Чарэі на якія пару соцыя метраў, убачылі велічныя сілуэты найгалоўнай адметнасці гэтага краю. Траецкую царкву недарэмна параўноўваюць са знакамітым Пакровам на Нярлі. Храм з трох бакоў атачае вада: ён размешчаны на паўвыспе, што глыбока ўразаецца ў Чарэйскае возера. Нягледзячы на пашчэрбленую тынкоўку, ён усё адно адпавядае сваёй народнай назве — "Белая" царква.

Паводле "афіцыйных звестак", царква была пабудавана ў 1599 годзе руплівацю таго самага Льва Сапегі. Даследчыкі лічаць яе першым ад пачатку ўніяцкім храмам ва ўсім ВКЛ і ўнікальным нават

па сусветных мерках помнікам ранняга барока. Але гэта не адзіная версія.

Вядомы гісторык архітэктуры Роланд Раманаў, які дасягнуў значных поспехаў у Маскве, але па-ранейшаму застаецца патрыётам роднай Чарэі, прадставіў цікавую гіпотэзу. Параўнаўшы кладку скляпенняў “Белай” царквы і Успенскага сабора маскоўскага Крамля, ён прышоў да высновы, што аўтарам азёрнага храма мог стаць знакаміты італьянскі архітэктар Арыстоцель Ф’эраванці! Балазе пра апошнія гады жыцця майстра даследчыкам нічога не вядома, і гэтая “лакуна” дае магчымасць для падобнай гіпотэзы. Яе прыхільніцай з’яўляецца і загадчык Чарэйскай сельскай бібліятэкі Таццяна Казлоўская:

— На маю думку, тое — магчыма — заўважыла Таццяна Міхайлаўна. — Напрыклад, калі дапусціць, што Сапега запрасіў сьпіннага архітэктара і распачаў пабудову “Белай” царквы, дык гэта цал-

...Адна са шчылін у прытворы “Белай” царквы нагадвае сваімі абрысамі замочную. Праз яе відаць цудоўныя азёрныя пейзажы. І, магчыма, гэта своеасабліва алегорыя верагоднай будучыні Чарэі ды яе ваколіц. Спалучэнне “шэдэра прыроды” і выдатнага твору рук чалавечых можа гэтую будучыню забяспечыць.

Рызаліты пайшлі на цэглу

Хвілін сорак шляху па разбітай трасе гравійцы — і мы трапляем на шашу “Орша — Лепель” ды, ацаніўшы спалучэнне цывілізацыі (асфальт) з характэрам прыроды (лес паабпал), рушым да наступнага пункта вандроўкі — сядзібы Свяцкіх Старая Беліца.

Што папраўдзе радавала пад час падарожжа, дык гэта дарожныя знакі, якія паказвалі шлях да помнікаў спадчыны. Праўда, і тут не абышлося без “лыж-

Ён — проста жудасны. На самой вежы вырастлі ладныя дрэўцы, сцены і падмуркі шчыльна аточаны бур’яном, старыя лёхі былі ператвораны ў сметнік...

У адзеле культуры Сяненскага райвыканкама пра гэтую праблему, безумоўна, ведаюць. Але... толькі разводзяць рукамі: маўляў, для раённага бюджэту такі аб’ект — непад’ёмны. Хаця нават элементарныя захады па добраўпарадкаванні — не кажучы ўжо пра прэвентыўную кансервацыю — здатныя пераўтварыць гэтыя руіны ў сапраўдную турадметнасць.

Тым больш, сядзіба Свяцкіх — найкаштоўнейшы ў раёне помнік архітэктуры. А агулам такіх аб’ектаў, якія маюць афіцыйны статус, — усяго тры!

Натуральна, іх колькасць ніколі ўжо не павялічыцца. Застаецца толькі парупіцца пра ўнясенне ў Дзяржаўны спіс тых старых будынкаў, якія адпаведнага статусу пакуль не маюць. У нашай гутарцы



Рэшткі былой велічы палаца Свяцкіх.



Прывітанне са Старой Беліцы.

кам верагодна. Можна, менавіта Ф’эраванці з’яўляецца аўтарам праекта...

На жаль, Ф’эраванці (1415 — 1486 (?)) трохі “не супаў стагоддзем” не толькі з Львом Сапегам, але і з эпохай барока. Зрэшты, апошняю кропку ў гэтай дыскусіі няхай ставяць гісторыкі архітэктуры. Нас жа куды больш клапаціла не гісторыя, а сучаснасць і будучыня храма. “Белая” царква шчасліва перажыла і войны, і эпоху “ваўнічага атэізму”. Старыя скляпенні і амаль двухметровай таўшчыні мury, якім больш за чатыры стагоддзі, па-ранейшаму ўпарта змагаюцца з часам ды стыхіямі — хаця даху над імі няма ўжо каторы год. На мурах ды вакол іх буе зяленіва, руйнуючы сваімі каранямі старадаўнюю кладку.

Натуральна, вечна знаходзіцца ў такой “крытычнай сітуацыі” помнік не можа. А выйсцяў з гэтай сітуацыі тут, як і ў медыцыне, можа быць толькі два: альбо “выздараўленне пацыента”, альбо...

Мабыць, гутарку выпадае весці перадусім пра грунтоўную кансервацыю, а не пра рэстаўрацыю з прыстасаваннем. Спосабаў сучаснага выкарыстання цудоўнага помніка пакуль што няма і ў бліжэйшай будучыні не прадбачыцца: у самой вёсцы Белая Царква жыве ўсяго некалькі чалавек, і моцны прыход тут не ўтвараецца. Але сёння храм усё адно запатрабаваны — як тая дамінанта ландшафту, якая надае і без таго прыгожым краёвідам асаблівую чароўнасць. І — прыцягальная адметнасць для турыстаў, якія ставяць наметы на беразе возера (спыніцца ў яго ваколіцах асабліва няма дзе).

Не выпадае сумнявацца ў тым, што пры належнай “раскрутцы” ды стварэнні хаця б элементарнай інфраструктуры (прыкладам, пляжаў, падыходаў да вады або, скажам, кавярні, дзе можна было б пад’есці свежай рыбы, якой, па ўспамінах Роальда Раманава, было нямала ў Чарэі да вайны) аматараў такога адпачынку прыкметна пабольшае. Ва ўсялякім выпадку, мы запэўніваем, што ахвотна скарысталіся б з такіх магчымасцей. Плаванне ў чыстоткай вадзе пакінула найлепшыя ўражанні.

кі дзёгаці”. Знак ля вёскі Старая Беліца з надпісам “Рэшткі былой сядзібы” скіроўвае... на парослыя травой рэшткі гарадзішча. Такі казус можа забяспечыць падарожніка неспадзяванымі прыгодамі — асабліва калі ён не ведае, што сядзіба Старая Беліца месціцца зусім не ў аднайменнай вёсцы, а за некалькі кіламетраў ад яе, і цяпер гэты тапанімічны пункт мае назву “Польмя”.

У прысвечаным сядзібе Свяцкіх інфармацыйным артыкуле выдання Дзяржаўнага спіса гісторыка-культурных каштоўнасцей чытаем: “Выцягнуты па падоўжнай восі неакласіцыстычны сядзібны дом складаецца з двухпавярховага цэнтральнага аб’ёму і двух бакавых аднапавярховых крылаў з рызалітамі (...). Будынак накрыты двухсхілавым дахам”. І кожнае слова тут было праўдай — яшчэ два дзесяцігоддзі таму... Больш за тое: палац меўся зведцаў рэстаўрацыю. Дадатковым стымулам было тое, што сядзіба Свяцкіх мае не толькі архітэктурную, але і мемарыяльную каштоўнасць: падобна на тое, менавіта тут юны прыказчык Ян Дамінік Луцэвіч стаў паэтам Янкам Купалам, напісаўшы свае першыя беларускамоўныя вершы...

Добрым намерам дваццацігадовай даўніны не было наканаваана ажыццявіцца.

— Менавіта з “двухсхілавага даху” ўсё і пачалося, — распавядае дырэктар Сяненскага гісторыка-краязнаўчага музея Дзмітрый Стрыжнёў. — На пачатку 1990-х хтосьці вырашыў скарыстацца яго для пабудовы агароджы. І для мясцовых жыхароў тое стала пэўным сігналам...

Разборка помніка спадчыны на цэглу адбывалася імкліва: як кажуць у народзе, руйнаваць — не будаваць... Таму замест неакласіцыстычных рызалітаў мы бачым нібы абгрызеныя парэшткі сцен. Добра яшчэ, што захавалася самая прыгожая частка палаца — васьмігранная вежа, якая вылучае яго з мноства амаль адна тыпных пабудов той эпохі. Яна надае руінам рамантычны каларыт — нават нягледзячы на іх стан...

Дзмітрый Стрыжнёў сам закруціў гэтую тэму, адзначыўшы, што ён ужо рыхтуе дакументы на некалькі такіх аб’ектаў.

Зрэшты, вернемся да сядзібы. Апрача палаца, у яе комплекс уваходзіў і гаспадарчы двор, які сведчыў пра маштабы бізнес-амбіцый свайго ўласніка Карла Свяцкага. Большасць яго манументальных пабудов сёння таксама закінутыя ды паціху пераўтвараюцца ў руіны, і “прагрэс” — відавочны. Фотаздымкі, зробленыя ўсяго восем гадоў таму, сведчаць: на бровары тады яшчэ быў дах. Сёлета ж мы яго ўжо не заспелі...

У свой час інтэрнэт-рэсурсы распаўсюдзілі прыемную вестку: знайшоўся прадпрымальнік, які наважыўся ўзяцца за адраджэнне сядзібы Свяцкіх. У райвыканкаме яго сустрэлі сапраўды прыязна ды без усялякіх бюракратычных фармальнасцей прадалі яму за сімвалічную цану некалькі тых самых гаспадарчых будынкаў (на жаль, руіны самога палаца цікавасці ў інвестара не выклікалі). Навыя гаспадары заяўлялі пра выкароўныя мэты: зрабіць з набытых будынкаў турыстычна-дзелавы цэнтр, ладзіць там канферэнцыі і прэзентацыі сваіх новых праектаў, прымаць заездных гасцей.

Але, як кажуць, воз і пасоль там. На тэлефанаванні дырэктара музея Дзмітрыя Стрыжнёва прадстаўнікі сумеснай беларуска-латвійскай фірмы адказваюць, што на сядзібе былі праведзены геадэзічныя прамеры і цяпер робіцца праектна-каштарысная дакументацыя на рамонт гэтых аб’ектаў.

Але ж робіцца яна досыць доўга: ужо амаль чатыры гады. І ўсё гэтае час гістарычныя будынкы стаяць занябаныя і без асаблівага догляду. І ці ператворацца яны калі-небудзь у шыкоўны турыстычны цэнтр — гэта пакуль пытанне.

Зрэшты, будзем аптымістамі...

(Працяг будзе.)
Ілья СВІРЫН, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ, нашы спецыяльныя карэспандэнты Мінск — Чашніцкі раён — Сяненскі раён — Аршанскі раён — Мінск
Фота аўтараў

На людным месцы

Івянец: майстэрства і новыя традыцыі

“Гліняны звон”: “тут і зараз”



Фота Анатоля Кішчэка

У шосты раз, пасля пляцідовага перапынку, ў Івянцы прайшло абласное свята-конкурс “Гліняны звон”. Ініцыяванае мясцовымі і абласнымі ўладамі ды Івянецкім музеем традыцыйнай культуры, яно сабрала на спаборніцтва-агляд 47 майстроў з 11 раёнаў Мінскай вобласці.

Збаночкі, званы, глечыкі, свістулькі... Мірскі замак з гліны, гліняны леў, рыцар, цмок, зубр, каралева — VI Абласное свята-конкурс “Гліняны звон” прапаноўвала сапраўднае падарожжа ў свет, поўны самых разнастайных насельнікаў. Вось хлопчык Аляксей з Івянца лепіць хату, Вячаслаў з Вілейкі — рыбу-кіта, а сямігадовая Валерыя з вёскі Таль Любанскага раёна — цэлую кампазіцыю з дзвюхвежавай брамай, пад якой праезджае на кані нейкі рамеснік...

У гэты дзень у горадзе ляпілі ўсе! На станку тачылі посуд прафесіяналы, аматары дэкаратыўнай лепкі “расстаўлялі акцэнт” на сваіх “барочных” творах, а хтосьці вырабляў музычныя інструменты.

Згодна з умовамі конкурсу, кожнаму майстру было дадзена тры гадзіны, каб “тут і зараз” прадманстраваць свае ўменні і талент, стварыўшы адмысловы выраб. І не трэба было чакаць адпаведнага часу, каб хвіліна за хвіліна на конкурсным сталі ўзнікілі майстэцкія работы, пацвярджаючы ўзровень удзельнікаў спаборніцтва. Адна жанчына, трапіўшы на яго, нават намагалася купіць яшчэ не абталеныя, сырыя, творы, міжволі пакідаючы кампліменты прысутным майстрам, а значыць — і сённяшняй ганчарнай справе.

— Івянец заўжды быў знакаміты сваёй ганчарнай школай, слава аб якой у свае ча-

сы ішла далёка за межы горада, — тлумачыць гісторыю правядзення “Глінянага звону” майстар і член журы конкурсу Алег Раманаўскі.

Пазнаць івянецкую кераміку можна па зялёных і белых палосках на посудзе, удакладняе майстар. Гэты прыём носіць назву “фляндроўка” і менавіта ён лічыцца фірменным знакам мясцовых творцаў.

— Вельмі добра, што сёлетняе свята ладзілася ў Івянцы, багатым на ганчарныя традыцыі, — пацвярджае старшыня журы конкур-

су, старшыня Беларускага саюза майстроў народнай творчасці Яўген Сахута. — Яно падкрэсліла: пераемнасць культуры, традыцый у ганчарнай справе — адбываецца. Асабліва парадавала вялікая колькасць дзяцей, моладзі на форуме. Але, у той жа час, “Гліняны звон” выявіў і галоўную сучасную “хваробу” народнай творчасці: калі майстры ў першую чаргу вымушаны кіравацца правіламі рынку, а не законамі творчасці...

З кожным святам назіраецца ўсё менш прадстаўнікоў ганчарнай справы сталага веку, звяртае ўвагу Яўген Сахута. Сёння “на сцэну” выходзяць ганчары сярэдняга пакалення, і ад іх далейшай працы і высілкаў залежыць, у які бок далей будзе развівацца ганчарная справа: у бок камерцый альбо у кірунку захавання традыцый.

Але падстаў для аптымізму сёння больш. Адзін з лаўрэатаў конкурсу, малады ганчар Уладзімір Зялёнка (узнагароджаны ён за колькасць гліняных вырабаў, зробленых за вызначаны тэрмін), кажа:

— Я працую на Івянецкім заводзе мастацкай керамікі. Мне, натуральна, хацелася б адкрыць сваю майстэрню. Я люблю гліну — і не ўяўляю, што буду займацца чымсьці іншым.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Івянец — Мінск

Століншчына: супрацоўніцтва з суайчыннікамі

Гледачы плакалі



Заслужаны аатарскі калектыў Рэспублікі Беларусь “Ансамбль народнай музыкі “Выцінанка” (мастацкі кіраўнік — Пётр Астапчук) Столінскага ГДК вярнуўся з творчай паездкі ў Літву.

У красавіку мінулага года дэлегацыя беларускай дыяспары з Клайпеды ўпершыню наведвала Брэст. Акрамя знаёмства з памятнымі мясцінамі рэгіёна, госці выказалі жаданне завязаць культурныя стасункі з Беларуссю. У выніку такога супрацоўніцтва беларуская суполка “Крыніца” літоўскага горада запрасіла ансамбль “Выцінанка”.

Пад час знаходжання ў Літве “Выцінанка” правяла чатыры канцэрты. У Паланзе ўдзельнічала ў фестывалі “Традыцыя”, які ладзіць Школа славянскай традыцыйнай музыкі і Цэнтр фальклору і этнаграфіі нацыянальных абшчын Літвы.

На курорце Нерынга ансамбль народнай музыкі выступіў у праграме міжнароднага фестывалю фальклору, прысвечанага 50-годдзю горада. Форум праходзіў з удзелам замежных гасцей з Польшчы, Расіі. Палескія музыкі прадставілі гадзінную праграму і ў мясцовым кафэ на набярэжнай Куршскага заліва, дзе прагучалі як аўтэнтычныя, так і сучасна апрацаваныя творы, а таксама сусветныя хіты.

— Вельмі крунала, калі пры выкананні песень “Беларуська”, “За Беларусь!” усе гледачы ў зале ўсталі, некаторыя плакалі, — распавядае начальнік аддзела культуры Васіль Заруба, які ўзначальваў дэлегацыю. — У нас адбылася сустрэча з мэрам горада Нерынга Антанасам Вінкусам, які выказаў зацікаўленасць у супрацоўніцтве паміж горадамі і нашым раёнам...

Галіна ГАШЧУК Столін
На здымку: пад час выступлення ў Паланзе на фестывалі “Традыцыя”.

Атрымаць уяўленне пра ручное ўзорнае ткацтва, азнаёміцца з мастацка-дэкаратыўнымі асаблівасцямі каштоўных экспанатаў можна ў трох выставачных залах, дзе таксама прадстаўлены прылады працы канца XIX — сярэдзіны XX ст., а таксама дакументы, што адносяцца да працэсу вырабу традыцыйнай тканіны.

Ткацтва — гэта складаны і працаёмкі працэс. Ткацкія перапляценні складаюць мастацкі ўзор, арнамент тканіны, у аснове якога — квадрат, прамавугольнік, альбо ромб, круг, авал, зігзагападобныя лініі. Пры гэтым вышыўка сапернічала з узорным ткацтвам: выкарыстоўваюцца “роспіс” ніткамі чырвонага колеру, белае страчывае шыццё і іншыя тэхнікі, пазней — вышыўка крыжом. А таму ўнікальны прадмет калекцыі — ручнік канца XIX ст., што быў вышыты ў старажытнай тэхніцы — “нацягам”, якая нагадвае бранае ткацтва. Ён створаны на пачатку XIX стагоддзя, прыблізна ў 1800 — 1820-х, Вандай Шымуківіч, якая жыла ў вёсцы Васіленкі Міёрскага раёна.

Нельга асобна не адзначыць і арнаменты, якія складаюць унікальную калекцыю ўзораў, што ўпрыгожваюць даматканя вырабы: геаметрычныя матывы з малюнкам ромба з прожылкамі, крыжа, а таксама кветкі, вазоны, медальёны, ініцыялы — розныя па пластычным рашэнні, больш познія па паходжанні ге-

У нашай краіне сёння вялікае значэнне надаецца вывучэнню традыцыйных рамёстваў, іх захаванню і развіццю, пра што неаднаразова пісала “К”. Унесці ўклад у справу аднаўлення традыцый імкнуцца і айчынным музеі, адпаведныя экспазіцыі якіх з’яўляюцца своеасаблівай формай перадачы сабранай інфармацыі праз прадметы і дакументы. Яскравым прыкладам такой дзейнасці стала выстаўка калекцыі ручнікоў і поцілак Паазер’я канца XIX — сярэдзіны XX стагоддзя, што працуе ў Віцебскім абласным краязнаўчым музеі.



“Распісаць” ручнік на кроснах

Кут для “багавіка”



аметрызавана-раслінныя ўзоры, матывы з выявамі птушак — галубоў, леўняў, лебедзяў — і антрапаморфныя малюнкi ў архаічных сюжэтах.

Ручнікі Паазер’я маюць свае адметныя асаблівасці. Браныя ручнікі канца XIX — пачатку XX стагоддзя маюць шмат агульнага з тканінамі паўночна-заходніх абласцей Расіі. Ручнікі сучасных Віцебскага і Лізненскага раёнаў акрамя паласы бранага ткацтва ўпрыгожаны элементамі выбарнага. Асноўныя арнаментальныя матывы стараверскіх выбарных і вышытых у тэхніцы “роспіс” канца XIX стагоддзя ручнікоў — гэта антрапаморфныя малюнкi ў карагодах, дрэва жыцця, геаметрычныя фігуры з парасткамі чырвонага, жоўтага, блакітнага, зялёнага, чорнага колераў. На дубровенскіх ручніках можна ўбачыць стылізаваныя малюнкi хатак з двуххвілавымі стрэхамі і крыжамі. Ручнікі Браўлаўскага раёна шматлітавага ткацтва шэра-льнянога, белага колераў блізка да ручнікоў суседніх Латгаліі і Літвы. Напрыканцы XIX — у пачатку XX ст. былі распаўсюджаны вышытыя ў тэхніцы “крыжык” так званыя бракарэўскія ручнікі.

У той жа час, поцілкі Паазер’я адрозніваюцца разнастайнасцю тэхнічных прыёмаў, арнаментыкай і колеравай гамай. Некаторыя з іх маюць кампазіцыю з палос — “паласавік”, “вясёлка”. Шматлітавыя поцілкі характэрныя для заходніх раёнаў Паазер’я. У адрозненне ад іх, ва ўсходніх раёнах у 1920 — 1930-я г. ткалі ў тэхніцы пераборнага ткацтва (россып разнаколерных матываў — ромбы, раз-



еткі, зоркі), якое прыйшло на змену старажытнаму бранаму і шматлітаваму. У Міёрскім, Шаркаўшчынскім, Пастаўскім раёнах у 1960-я гады ткачыкі выкарыстоўвалі габеленавую і закладную тэхнікі ткацтва для дываноў-кілімаў.

У адпаведнасці з задумай стваральнікаў выставачнага праекта, дэманстрацыя калекцыі інтэр’ерных тканін, а таксама сялянскай вопраткі і прадметаў побыту адбываецца ва ўзноўленым фрагменце сялянскай хаты, дзе ручнікі і поцілкі адгрывалі вялізную ролю: яны былі прадметамі абрадавага, дэкаратыўнага і ўтылітарнага прызначэння.

Варта нагадаць, што для інтэр’ера хаты XIX стагоддзя характэрна наступная сістэма мастацка-дэкаратыўных элементаў: гліняная падлога, засланая бела-шэрай або двухколернай поцілкай, бярвеністыя сцены, абразы, упрыгожаныя “набожнікамі”, навалачкі падушак з нявыбеленага палатна без каляровых тканых упрыгожанняў, на-

жэрдцы вісела паўсядзённага вопратка. У беларускай хаце чырвоны і пячны куты былі тымі пунктамі, вакол якіх арганізавалася жыццё. Абраза звычайна ўпрыгожвалі ручніком-набожнікам, які яшчэ меў назву “багавік”. Канцы такога ручніка, якія спускаліся з-пад абразы на бажніцы, былі сшыты паміж сабой. Вядомы ўзоры, калі ніжняя частка ткалася адразу суцэльнай. Яе ткалі ў 4 з паловай або 8 нітоў, упрыгожвалі вышыўкай і карункамі.

Абрадавыя ручнікі ткалі з самага лепшага льну. А пад час засухі, эпідэміі выраблялі своеасаблівы ручнік — “абыдзёнік” — усім сялом цягам аднаго дня.

У Паазер’і, акрамя дэкаратыўных покрываў (поцілак) і наценных дываноў, якія прадстаўлены ў экспазіцыі, ткалі і ўтылітарныя пасцельныя рэчы — коўдры. Унікальны экспанат з калекцыі прадметаў Веліжскага павета — коўдра пачатку XX стагоддзя з льну і воўны: пераборнае ткацтва з малюнкамі ромбаў жоўтага, сіняга, зялёнага, чырвонага колераў на льняной падкладцы ў клетачку.

Яшчэ адзін надзвычай цікавы экспанат — вясельны ручнік з лаканічным браным арнаментам, які перадаваўся з пакалення ў пакаленне. Ён быў створаны ў 1840-я гады ў вёсцы Ільшчына Віцебскага раёна Ганнай Прастакавай.

Па заказе музея вядомым беларускім этнографам Міхасём Раманюком у свой час выканана мастацка-графічная рэканструкцыя вясельных строяў маладога і маладой. Дзякуючы гэтаму можна ўявіць, як выглядалі жаніх і нявеста напрыканцы XIX стагоддзя на Лепельшчыне. Вобраз дзяўчыны прадстаўлены ў экспазіцыі ў тра-



дыцыйным касцюме сялянкі веліжскага строю. Яе строй складае прыгожая кашуля з фабрычнай баваўнянай тканіны — углыў гарадскай моды — з бурштынавымі каралямі, яркі “вілачавы” сарафан — спадніца з ліфам, “які пераходзіў у маленькую спінку і вузкія шлейкі”, — пояс з кутасамі, фартух з батысту і пунсовай кашміровай карункай, пунсовай кашміровай хустка з малюнкамі кветак і яркая стужка ў ільняной касе. У пасаг звычайна ўваходзілі палотны, шарчак, сукно, ручнікі, поцілкі і, вядома ж, блізна ды верхняя вопратка. У куфры на выстаўцы — вышытая кашуля для жаніха, жаночая кашуля на катцы, намітка, паясы, таксама

Па просьбах ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны ў зоне адпачынку “Гродзенскі маёнтак” у Каробчыцах, што знаходзіцца непдалёк ад абласнога цэнтара, пабудавалі не проста маленькі помнік, а — цэлую партызанскую вёску, пра ход стварэння якой неаднаразова паведамляла “К”.

Дубовыя кольца Гродзенскай крэпасці

Пра што шуміць партызанскі лес?



Фігуры партызанаў, выразаныя з дубу.

Ужо цягам месяца гэты ўнікальны комплекс прымае гасцей з усёй Беларусі і замежжа. Як адзначыў адміністратар Гісторыка-культурнага комплексу “Гродзенская крэпасць. Партызанскі лагер” Уладзімір Акімаў, будоўля распачалася прыкладна ў лютым — сакавіку гэтага года, а ўжо 3 ліпеня адбылося адкрыццё аб’екта. Як і ўвесь тамтэйшы агракомплекс, узвядзенне партызанскай вёскі прафінансавана “Гродзенскі мясакамбінат”. Больш за тое: сярод будаўнікоў былі і народныя ўмельцы з ліку работнікаў прадпрыемства. “Зразу мела, такі праект нам, сучаснікам,

кі. Цікава і тое, што першапачатковая мадэль робіцца з пластыліну, на якой прапрацоўваюцца ўсе дэталі і наносыцца штрыхі.

У маленькім ельнічку хаваецца стылізаваная лінія абароны: акопы, абкладзеныя бярвеннем, шматлікія хады і калідорчыкі. Па словах Уладзіміра Акімава, усё гэта было неабходна для абароны падобнай вёскі ад нападу. І ўдзень, і ўноч вакол лагера дзяжурны часавыя, каб пры неабходнасці паведаміць аб небяспецы.

Побач з лініяй абароны — ваенная тэхніка. Гаўбіцы, зенітныя ўстаноўкі даваеннага і паслява-



Узноўленыя інтэр’ер і ўваход у змялнку.



немагчыма было проста ўзяць і выдумаць, таму ўсімі работамі кіравалі ўдзельнікі ваенных падзей — ветэраны”, — падкрэсліў суразмоўца. На тэрыторыі, дзе цяпер знаходзіцца комплекс, у гады Вялікай Айчыннай баявых дзеянняў не было, але ўглядаючыся ў гэтую стылізаваную вёску разумееш: лепшага месца для рэканструкцыі лагера мсціўцаў не знайсці. Непдалёк — вёска, за два кіламетры — шаша, і густы лес навокал...

Першае, што заўважаеш пры ўваходзе ў комплекс — вялікія драўляныя фігуры партызанаў вышыняй ад 1,9 да 2,6 метра. Раз’бяры па дрэве Мікалай Скляр і Вялянцін Багдзевіч вельмі адказна падыйшлі да выбару матэрыялу. Як кажуць майстры, каб скульптура захоўвалася доўгі час, лепш за ўсё выбіраць дуб, пры гэтым важна правярыць, ці моцная драўніна і ці дастатковы яе “ўзрост” для рэ-

еннага часу па загадзе міністра абароны краіны былі перададзены з фонду музеяў краіны Гісторыка-культурнаму комплексу.

У глыбіні лесу знаходзяцца пабудовы пад школьныя класы. Ёсць у лагера і будынкi для гаспадарчых патрэб: там гатавалі ежу, мылі адзенне, рабілі перавязкі параненым... Крыху далей — Хатка леснікам. Але самае цікавае месца комплексу — партызанскі зямлянкi. Іх тут дзве: адна — агульная, а другая — для камандзіра. Першая ўяўляе з сабе проста месца для адпачынку з драўлянымі шырокімі лавамі і газавымі лямпамі. А вось другая, камандзірская, — сапраўдная хатка “тры ў адным”! Тут месціўся і шпіталь, дзе праводзіліся аперацыі (дарчы, у гэтай стылізаванай зямлянцы ёсць і медінструмент тых часоў!), і рэдакцыя газеты — друкаваліся сатырычныя лістоўкі для падтрымання баявога настрою, — і, зразумела, уласна жытло камандавання лагера.

У самым цэнтры комплексу — два стэнды, дзе надрукавана прысяга партызана, размешчаны карта Беларусі, на якой адлюстраваны месцы знаходжання партызанскіх і падпольных груп, а таксама партрэты знакамітых народных мсціўцаў Гродзеншчыны: Вольгі Соламавай, Мікалая Багатырова, Мікалая Волкава. **Надзея ПЯКАРСКАЯ, студэнтка Інстытута журналістыкі БДУ**

пасцельныя рэчы, абрусы, ручнікі — тое, што дзяўчына наткала для будучага жыцця.

Варта згадаць і яшчэ адну адметнасць выстаўкі — трое кроснаў. На адных з іх, створаных паводле старажытных узораў майстрам Аляксеем Глотам, працуе яго маці — кіраўнік гуртка народнага ткацтва “Лянок” Сушчоўскай сярэдняй школы Віцебскага раёна Соф’я Глот. У музеі майстрыха дэманструе сваё рамяство і знаёміць наведвальніка са старажытнымі тэхналогіямі ткацтва.

На жаль, традыцыі хатняга ткацтва і вышыўкі на Віцебшчыне адыходзяць у нябыт. У 1920 — 1930-х гадах практычна паўсюль у рэгіёне спыніўся выраб традыцыйных ручнікоў-набожнікаў з выкарыстаннем старадаўніх тэхнік бранага і выбарнага ткацтва, шматлітавага ткацтва, выраб простага палатна, абрусаў, тканін для вопраткі, вышыўкі наборам і ў тэхніцы “роспіс”. Яшчэ да 1950-х гадоў у вёсках захоўвалася традыцыя вышывання набожнікаў крыжом. У першыя ж пасляваенныя гады асноўнае месца сярод тканых вырабаў займае поцілка — яна становіцца адным з галоўных прадметаў пасагу маладзіц замест іншай традыцыйнай тканіны, якую перасталі вырабляць.

Святлана САЛАЎЁВА, старшы навуковы супрацоўнік навукова-даследчага аддзела фонду Віцебскага абласнога краязнаўчага музея
На здымках: кросны ў зале музея; узоры бранага і выбарнага (зверху) ды пераборнага і закладнага (унізе) ткацтва; ручнік пачатку XX ст., вышыты “крыжыкам”. Фота Валерыя ШЫШАНАВА

Ці бывалі вы ў Мінску на вуліцы Адама Шэмеша ў мікрараёне “Вялікая Сляпянка”? Такое пытанне я задаў некаторым сваім сябрам-мастакам і журналістам. Ніхто пра яе не ведаў. Сёй-той штосьці чуў, але хто такі гэты Шэмеш... Карацей, усе паціскалі плячыма. Я, канешне ж, не бяру пад увагу тых рэдкіх даследчыкаў, якія цікавіліся і цікавяцца айчынай выяўленчай культурай XIX ст. Што і казаць, вельмі прыемна, калі ў нас з’яўляюцца вуліцы, названыя імёнамі выдатных майстроў пэндзля — нашых землякоў Ф.Рушчыца, В.Ваньковіча, І.Хруцкага, П.Сергіевіча, — але грамадскасць, збольшага, аб гэтых асобах ведае няшмат: пра іх няма шырокай інфармацыі ў СМІ, іхнія творы вельмі рэдка выстаўляюцца, малавата і альбомаў ды кніг пра згаданых мастакоў ды іх сучаснікаў. Скажам, пра Шагала, Орду, таго ж Хруцкага, Драздовіча, Бялыніцкага-Бірулю за апошняе дзесяцігоддзе сёе-тое зроблена. А што да астатніх напаяўзабытых творцаў, якія нарадзіліся ды ўзгаданыя на тэрыторыі Беларусі і якія ўнеслі выдатны ўклад у нацыянальную, а таксама ў сусветную культуру? Ужо не кажу пра тое, што па біяграфіях некаторых з такіх творцаў можна смела ставіць кінастужкі, у тым ліку прыгодніцкія і нават — трылеры. Як гэта рабілі замежныя аўтары фільмаў розных часоў, скажам, пра Рэмбранта, Мадзільяні, Эль Грэка, Караваджа, Ван Гога, Полака, Мікеланджэла, Леанарда да Вінчы, Фрыду Кало, Хогарта, Камілу Кладэль...

ім. Больш за тое: менавіта Шэмеш упершыню па заслугах ацаніў Дамеля як мастака і чалавека, выдатнага дзеяча культуры на тэрыторыі Беларусі ў сваім нарысе, прысвечаным сябру.

Да новай старонкі жыцця Шэмеша, далёка не такой спакойнай, як было да таго, заставалася ўсяго нічога. Надшыў 1842 год. Ужо не было ў жывых Яна Дамеля і настаўніка Яна Рустэма. Ужо скасавалі дзеянне Статута ВКЛ. Дзесяць гадоў таму быў закрыты Віленскі ўніверсітэт: за ўдзел студэнтаў і выкладчыкаў у паўстанні 1830-х...

Новыя падзеі не абмінулі і нашага героя. Па рашэнні царскага суда ён быў высланы ў Херсон (а не ў Харкаў, як піша большасць даследчыкаў). За ім туды выправілася і любімая жонка Паўліна. З якой прычыны ўсё гэта здарылася — дакладна невядома. Біёграфы Шэмеша кажуць: “...За прагрэсіўныя выказванні падвергся рэпрэсіям з боку царскага ўрада”; “...высланы як недобранадзейны грамадзянін...”; “...за

Гэта была жанчына ўнікальнага лёсу, якая заслугоўвае таго, каб сказаць пра яе некалькі слоў. Род Евы Фялінскай бярэ пачатак у Сярэднявеччы. Прадзед Евы, віцебскі мешчанін Марэк Лытко, за баявыя заслугі ў Інфлянскай вайне перад дзяржавай ВКЛ атрымаў званне двараніна з адпаведным гербам. Ягоны сын Томаш, у сваю чаргу, займеў некалькі маёнткаў на Палессі. А ўнук Марэка — Герард, луцкі шляхціч, у 1811-м ажаніўся з 18-гадовай дзяўчынай Евай. Яе продкі Вендорфы мелі карані ў старажытнай Германіі, але яшчэ ў XVI ст. перабраліся спачатку на паўднёвы ўсход Польшчы, у горад Сандомеж (Сандамір), а потым цалкам абсталяваліся і асіміляваліся на этнічных беларускіх землях. Ева нарадзіла трох дзяцей: спачатку — дачку Паўліну, потым сыноў Алаіза і Зыгмунта.

Больш за тое: Зыгмунт Фялінскі стаў самым вядомым з гэтай сям’і. У юнацтве марыў стаць матэматыкам, вучыўся ў Маскоўскім універсітэце, на-

тры Паўліны, жонкі Адама Шэмеша. 73-гадовы Зыгмунт Шчэнсны Фялінскі памёр у 1895-м, перажыўшы сваю маці на 36 гадоў. У 2010-м быў кананізаваны як святы Папам Рымскім Бенедыктам XVI.

А што да Евы Фялінскай... Яна была пакарана за ўдзел у падрыхтоўцы паўстання 1831 года: актыўна працавала ў віленскім аб’яднанні стваральніка ўплывовага тайнага таварыства “Садружнасць польскага народа” Сымона Канарскага. Больш за тое: Ева асабіста стварыла пры гэтым аб’яднанні філіял “Жаночая суполка” — першую жаночую падпольную арганізацыю на ўсёй беларуска-літоўска-ўкраінскай прасторы. У сярэдзіне 1830-х яе арыштавалі і, разлучыўшы з дзецьмі, адправілі спачатку ў Кіеўскую турму, а потым — у далёкую цюменскую ссылку: у вёску Бярозаў, дзе калісьці разам з сям’ёй мучыліся “птушаня гнязда Пятрова”, найсвятлейшы князь Аляксандр Меншыкаў, потым князь Далгарукі, граф Астэрман, дэкабрысты, першыя

Той, хто лёгка валодаў пяром і пэндзлем

Ключ да мастацтва, або Багатае сэрца Адама Шэмеша

Такім чынам, Адам Шэмеш. Унікальная асоба: паспяхова жывапісец-партрэтчыст, графік, ілюстратар, сцэнограф, мемуарыст, мастацкі крытык. Можна, уласна ў галіне выяўленчага мастацтва ён зрабіў не вельмі шмат, у параўнанні з яго сучаснікамі — Я.Сухадольскім, В.Ваньковічам, С.Заранкам, І.Хруцікам, але для мяне асабліва важнае тое, што для Шэмеша цягам жыцця прыярытэтам было развіццё нацыянальнай школы мастацтва на глебе звароту да сваіх уласных каранёў. У гэтым — “ключ” да разумення яго папулярнасці сярод найбольш перадавой часткі беларускага грамадства XIX ст. Ён сябраваў з такімі выдатнымі асобамі, як У.Сыракомля, Ю.Крэшэўскі, В.Дунін-Марцінкевіч, С.Манюшка, М.Залескі, М.Грабоўскі. А ягоныя ўспаміны пра блізкага сябра Яна Дамеля і пра Віленскую школу жывапісу, надрукаваныя на пачатку 40-х гадоў XIX ст. у віленскім альманаху “Athenaeum” (т. I і т. VI), і сёння лічацца каштоўнымі літаратурнымі дакументамі пра сацыяльна-мастацкае жыццё Беларусі таго часу...

Адам Казіміравіч Шэмеш нарадзіўся ў заможнай шляхецкай сям’і маршала Ігуменскага павета Мінскай губерні Казіміра Шэмеша, які валодаў маёнткам Барацічы каля Ігумена (сёння — Чэрвень). У сваіх успамінах Ева Фялінская, рэвалюцыянерка, цешча мастака, піша, што Адам з’явіўся на свет “у вялікім, нязграбным старым доме з высокім дахам, са сценамі, счарнелымі ад часу, які, аднак, дзякуючы гасціннасці гаспадароў быў заўсёды прыемны і вясёлы”. Пра дзяцінства Шэмеша мне нічога не вядома. Мяркую, яно было шчаслівым і бестурботным. Мабыць, цяга да мастацтваў і гуманітарных навук праявілася ў хлопчыка рана, бо ўжо хутка ён апынуўся ў Віленскім універсітэце, дзе ў сярэдзіне 1820-х, зусім маладым, атрымаў, па некаторых звестках, ступень магістра філасофіі. Але даўняе захапленне жывапісам прывяло яго на факультэт прыгожых мастацтваў да прафесара Яна Рустэма, дзе нейкі час, незадоўга да закрыцця ўніверсітэта, ён вучыўся разам з Юзафам Крэшэўскім — будучым пісьменнікам, выдаўцом, мастаком, гісторыкам, этнографам, які двойчы ў сваёй біяграфіі зведаў турэмныя “вабноты”, у тым ліку — за ўдзел у віленскіх рэвалюцыйных гуртках пачатку 1830-х гадоў, а потым, у 1880-я, знаходзячыся

ў Берліне, — за шпіянаж на карысць Францыі супраць Прусіі. Гэты блізкі сябра Шэмеша яшчэ ўнікальны ў тым плане, што яго літаратурная спадчына налічвае... каля 600 тамоў!

Віленскі перыяд жыцця Шэмеша, у адрозненне ад Крашэўскага, складаўся бяспраблемна, як кажуць, “без праблем”. Хачу прывесці маленькі фрагмент з нарыса “Крышталевіч”, напісанага мінскім кнігагандляром і біёграфам С.Манюшкі Аляксандрам Валіцікім. Нарыс быў прысвечаны “віленскаму юродзіваму”, “бясшкоднаму блазну”, паэту-жабраку і былому студэнту ўніверсітэта Яцэку Крышталевічу, таксама тагачаснаму таварышу Адама Шэмеша: “У той час Адам быў яшчэ багаты, і сэрца, як і кішню, трымаў для сяброў раскрытым”. Вельмі цікавае прызнанне для разумення натуры Шэмеша-студэнта. Сяброўскія вечарыны, вясёлыя папойкі, шумныя начныя пагулянькі па Вільні, татальнае вершаплётцтва былі тыповымі для бамондавай моладзі таго часу. Дакладна такім быў і бурны студэнцкі лёс таго ж нястомнага Яна Дамеля і дзясяткаў іншых маладых людзей, ўто на пачатку XIX ст. шумелі і гаманілі ў калідорах універсітэта.

Але добрае і памятнае юнацтва калісьці заканчваецца. Надыходзіць маладосць, якая для юнакоў кшталту Шэмеша і ягоных універсітэцкіх сучаснікаў — Валенція Ваньковіча, Міхаіла Кулешы, Яна Траяноўскага, Цітуса Бычкоўскага, Казіміра Бахматовіча, Кануція Русецкага, Юліяна Карчэўскага, амаль невядомага сёння Генрыха Жукоўскага — у тую неспакойную, бурлівую пару была з многімі “невядомымі”. Для Шэмеша сталасць пачалася ў Мінску, куды ён прыехаў пасля ўніверсітэта ў 1831-м, і дзе амаль бязвыезна пражыў цэлых адзінаццаць гадоў, час ад часу наведваючы бацькоўскую сядзібу ў Барацічах. Аднак гэта, нават па тых “верставых” мерках, не вельмі далёка ад Мінска.

На што ён жыў? Мяркую, на бацькоўскія грошы ды на нязначны заробак на нейкай чыноўніцкай пасадзе. Праўда, былі і перыядычныя замовы на выкананне “хатніх” партрэтаў мінскіх багацеяў і копій ікон для цэркваў. Паслухмяны вучань Рустэма, ён могаў рабіць гэта без усякага напружання. Менавіта ў той мінскі час Шэмеш пазнаёміўся з Янам Дамелем і, нягледзячы на тое, што Дамель быў на 28 гадоў старэйшы за яго, моцна пасябраваў з



А.Шэмеш. “Партрэт Уладзіслава Сыракомлі”.

ўдзел у нелегальнай дзейнасці...”, і г. д. Але канкрэтнага — нічога. Хутчэй за ўсё, гэта было звязана з цеснымі і сардэчнымі ўзаемаадносінамі мастака з гордай і непакорнай сям’ёй Фялінскіх. Цікавы матэрыял пра яе можна прачытаць у нарысе Адама Мальдзіса, які быў надрукаваны ў 2010 г.

Для херсонскага (а не саратаўскага, як можна прачытаць!) касцёла Святых Пія і Мікалая (пазней — Святога Антонія) Шэмеш стварыў ікону Маці Боскай, а яе твар напісаў са сваёй каханай Паўліны. Сёння — гэта касцёл Прасвятога Сэрца Ісуса Хрыста (па вуліцы Суварова, 40). Пасля прабывання ў Херсоне цягам некаторага часу Шэмешу, якому спрыяў сам губернатар Пестэль, дазволілі пераехаць у Саратаў, дзе пасля сібірскайсылкі знаходзілася на пасяленні тая самая яго цешча, славуная Ева Фялінская, маці Паўліны.

ведваў лекцыі ў Сарбоне і Коледжы дэ Франс, дзе раней выкладаў Адам Міцкевіч. Пошукі свайго месца ў жыцці прымусілі яго вярнуцца на радзіму, дзе ён, трохі правучыўшыся ў духоўнай семінарыі, выехаў у Санкт-Пецярбург і паступіў у Рымска-каталіцкую акадэмію. Бліскуча яе скончыў, і ў 1862 г. — выпадак неймаверны! — Папа Рымскі адрозна прызначыў яго архіепіскапам Варшаўскім. Але праз год па ўказе Аляксандра II яго адхілілі ад гэтай пасады за маральную падтрымку паўстання 1863-га і саслалі ў Яраслаўль, дзе ён прабыў аж два дзесяцігоддзі. Толькі ў 1883-м яго адпусцілі на волю, і ён з’ехаў у Галіцыю. Астатні жыццё праёў у вёсцы Дзвінячка, дзе праславіўся як сапраўдны абаронца сацыяльных правоў простага людю. Яго пяру належыць цікавая аповесць “Паўліна — дачка Евы Фялінскай” — пра драматычны лёс старэйшай ся-

бальшавікі... Ейнага паплечніка Сымона Канарскага ў лютым 1838 г. расстралялі ў Вільні, іншым жа сябрам па барацьбе з царызмам пашанцавала больш: іх судзілі, жыцця не пазбавілі, а аддалі ў салдаты.

У ссыльцы Ева Фялінская шмат займалася літаратурнай дзейнасцю, пісала нарысы пра побыт мясцовых жыхароў — хантаў, мансіцаў, ненцаў. Некаторыя даследчыкі жыцця Шэмеша сцвярджаюць, што ейны расказ пра няўдалы ўцёк з катаргі беларускага паўстанца Мігурскага, нібыта, пазней, у 1906 г., лёг у аснову апавядання Л.Талстога “За што?”. Гэта не зусім так. Па словах самога Талстога, у аснову гэтага твора быў пакладзены сюжэт рамана С.Максімава “Сібір і катарга”, выдадзенага на пачатку 1890-х гадоў, а Максімаў, у сваю чаргу, быў натхнёны апавяданнем Уладзіміра Даля “Ссылны”, напісаным яшчэ ў 1849 г. Ва ўсіх гэтых сюжэтах — трагічны лёс ссыльнага польскага паўстанца Вікенція Мігурскага і яго мужнай жонкі Альбіны. Але гэта іншая гісторыя, якая выходзіць за межы нашага апавядання пра Адама Шэмеша.

Потым Ева Фялінская ўсё ж дазволілі выехаць у Саратаў. Вось соды з Херсона і прыбыўшы ссыльны Адам Шэмеш разам з цяжарнай жонкай Паўлінай, хаця ейная маці, шкадуючы здароўе дачкі, спачатку была катэгарычна супраць падобнай пазездкі. Чым тут займаўся Шэмеш? У асноўным, літаратурнай і мастацкай творчасцю. У сваіх нарысах аналізаваў сучаснае культурнае жыццё радзімы. Па словах Вінцэнта Смакоўскага, Шэмеш “лёгка валодаў пяром, прыносячы мастацтва большы карысць як крытык”. Многія публіцыстычныя матэрыялы ён пасылаў з Саратава ў віленскія часопісы і газеты. Але не толькі “лёгка валодаў пяром”: шмат працаваў як жывапісец-партрэтчыст, пісаў гістарычныя кампазіцыі.

Але тут здарылася вялікае гора: у 1843 г., нарадзіўшы Адама першынца, Паўліна Фялінская-Шэмеш памерла. Што да яе маці, дык яна пасля пахавання дачкі, узяўшы з сабой маленькага ўнука, вярнулася ў Вільню, дзе друкавала свае “Дзённікі”, “Успаміны” і аповесці (напрыканцы 1850-х гадоў выйшла 5 тамоў). А пайшла з жыцця ў 1859-м, на Украіне, у родавым маёнтку Ваюцін, што пад Луцкам...

Такім чынам, у 1846 г. Адам Шэмеш — зноў у Мінску...

(Заканчэнне будзе.)

Барыс КРЭПАК

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.
Экспазіцыі:
■ Мастоцтва Беларусі XII — XIX стст.
■ Мастоцтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
■ Мастоцтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
■ Мастоцтва краін Усходу XV — XX стст.
■ Мастоцтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
■ Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.

Выстаўкі:
■ Выстаўка "Італія, радзіма натхнення". Да 04.09.2011.
■ "Гэта было нядаўна...".

Філіялы
Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ".
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст.

г. Мінск,
вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ "Цярноўнік крэсаў".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы

Спарткомплекс "Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.
■ Выстаўка "Таямніцы дрэва. Разьба па дрэве, чаканка".

МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.
■ Пастаянная экспазіцыя "Культура I-й пал. XIX ст.". Выстаўка работ навучэнцаў Магілёўскай ДШМ.

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.
Экспазіцыі:
■ "Мастоцтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст.". ■ "Старажытная Беларусь". ■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы". ■ "3 крыніцы

экспазіцыя
"Якуб Колас.
Жыццё
і творчасць".

■ Тэатрализованая экскурсія паводле казак Якуба Коласа.
Выстаўка:
■ "Імгненні жыцця" (керамічныя глянцкі і медалі з калекцыі А.Грэжава).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, вул. Янкі
Купалы, 4.
Тэл.: 227 78 66.
■ Пастаянная экспазіцыя "Жыццё і творчасць Янкі Купалы".

у замежжы, а таксама
літаратурная выстаўка
"Письменники белорусского
заможья".БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.
Экспазіцыі:

■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Пераможцы".
■ "Вітражы партызанскай мудрасці і кемлівасці".
■ "Дарогамі Перамогі. Бацька і сын Федарэнкі". Да 31.08.2011.
■ "Абаронцам Айчыны".

■ "Чырвоная гасцеўня".

■ "Зала ўрачыстых
прыёмаў".

■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокальны паверх паўднёвай галерэі).
Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў
Экспазіцыя "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі:

■ Выстаўка кніг "Мастоцтва для вечнасці".
■ Выстаўка лялек Марыі Лугавой "Цудоўны твор жаночых рук".

■ "Музей
крыміналістыкі".

Выставачная зала:

■ Падрыхтоўка новай выстаўкі.

ГАЛЕРЭІ*

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА



г. Мінск,
вул. Казлова, 3.
Тэл./факс:
290 60 10.

■ Выстаўка-продаж мёду і вырабаў з яго "Мядовы спас".

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

■ Выстаўка дыпломных прац дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў.

КАРШІННАЯ
ГАЛЕРЭЯ
Г. ВАШЧАНКІ

г. Гомель,
вул. Карловіча, 4,
пр. Леніна, 43.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.
Экспазіцыі:
■ "Гаўрыла Харытонавіч Вашчанка".
■ Выстаўка-продаж твораў выяўленчага мастацтва, сувеніраў і тавараў для мастакоў.
Выстаўкі:
■ Выстаўка алавяных салдацікаў і мадэлей караблёў А.Ляўкова.
■ Выстаўка Андрэя Смолака "Уздым і мары".
■ Выстаўка "Маляваны экватар".
■ Выстаўка керамікі і жывапісу Тамары і Івана Курачыцкіх.

НАГАДВАЕМ! ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" НА ВЕРАСЕНЬ І НАСТУПНЫЯ МЕСЯЦЫ 2011 ГОДА!

Падпісныя
індэксы:
індывідуальная
падпіска — 63875,
ведамасная
падпіска — 638752.

адвечнай прыгажосці".

■ "Водбліскі ваеннай славы" (еўрапейская зброя і вайсковая абмундзіраванне XIX — 1-й пал. XX стст.).
Выстаўкі:
■ "Экспануецца ўпершыню".
■ Асветніцка-забаўляльны праект "Вялікія муміі Егіпта".
■ Выстаўка Ігара Карпава.

Дом-музей І З'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

■ Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя І З'езда РСДРП".
■ Выстаўка "Hand made — зроблена сваімі рукамі".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск,
вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.
■ Пастаянная літаратурна-мемарыяльная

Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі "Дзядзька Янка, добры дзень!" для дзяцей малодшага школьнага ўзросту і сямейнага наведвальніка.
■ Інтэрактыўная гульня "У пошуках Папараць-кветкі" для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
■ Міжнародны выставачны праект "Дзеці Дона малююць Беларусь".

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.
Выстаўкі:

■ Выстаўка "Сцяжынкамі майстэрства".
■ "Свет шчодры. Свет мяне паўторыць..." (да 80-годдзя з дня нараджэння У.Караткевіча).
■ "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".
■ "Спадарожнікі дзяцінства".
■ Фотаэкспазіцыя, прысвечаная дзейнасці беларускіх аб'яднанняў

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:

■ Выстаўка "Бурштын — золата Балтыкі".
■ Выстаўка "Архітэпальная прастора" Т.Збырні.
■ "Прадметы дэкору традыцыйнага жылта: малюнк і на шкле".
■ "Планета Японія" Да 02.10.2011.
■ Выстаўка В.Касаткіна "Жывіца. Часавыя прасторы".
■ Падарункі афіцыйных дэлегацый Гомельскаму аблвыканкаму.
Экспазіцыі:
■ "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеянню СССР А.Грамыку.

Паўночнае крыло палаца

Выстаўкі:

■ Пакой крывых люстэркаў.
■ "Свет зьяроў Гомельшчыны".
■ Куток жывых экзатычных рэптылій.
Зімовы сад
Свет субтрапічных раслін і жывёл.
Працуюць рэстаўрацыйныя майстэрні і аддзел па турызме (вул. Кірава, 8).
Гомельскі парк
Прыватная калекцыя галубоў
"Сімвал міру і любові".

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ На тэрыторыі музея працуюць пнеўматычны цір.

Паспяшайцеся на пошту!